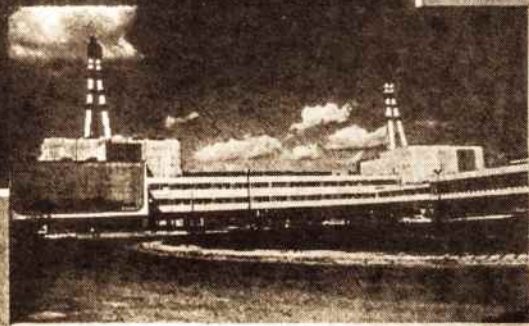
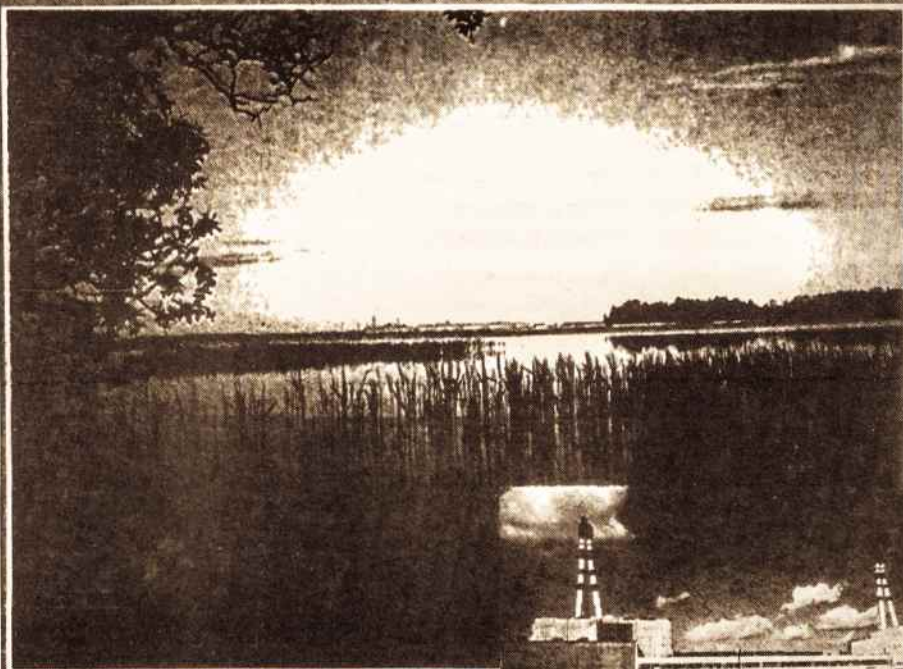

TECHNIKOS ŽODIS

1998 Nr.3-4

Kazys ALMENAS, Benediktas ČESNA, Algirdas KALIATKA

Ignalinos ATOMINĖ ELEKTRINĖ

TECHNIKOS ŽODIS Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų s-gos ALIAS organas. Įsteigtas 1951 metais. Leidžia ALIAS Chicagos skyriaus Technikinės spaudos sekcija. Išeina kas trys mėnesiai. Prenumerata 15 JAV dol. metams	THE ENGINEERING WORD Published by American Lithuanian Engineers and Ar- chitects Association, Inc. Chicago Chapter Technical Press Section. Established 1951. Published quarterly Yearly subscription \$15.00 U.S.
Spaudos sekcijos vadovas Kostas Burba Redaktorius - Editor Viktoras Jautokas 5859 S. Whipple St. Chicago, IL 60629 Tel. 773/778-0699 Red. pavaduotojas G.J. Lazauskas 208 W. Natoma Ave Addison, IL 60101 Tel. 630/543-8198 Administratorius A. Brazdžiūnas 7980 W. 127th St. Palos Park, IL 60464 Tel. 708/448-4652 E-mail adresas: antanasb@aol.com Atstovai Edm. Arbas Los Angeles. CA S. Bačkaitis Washington, D.C. Kompiuterizacija Rūta Jautokienė Ekspedicija Leonas Stonikas Spaudė M. Morkūno spaustuvė 107 N. Elm Street Three Oaks, MI 49128	<p style="text-align: center;">TURINYS ——— CONTENTS</p> <hr/> Nuo redaktoriaus stalo V. Jautokas 1 From the Editor's Desk Jurgiui Gimbutui - 80 N. Šulgienė 2 Jurgis Gimbutas - 80 Architektūros katedrai 75 metai V. Dičius 4 Architecture Faculty is 75 Years Old Veikalas apie architektą Vytautą Žemkalnį J. Gimbutas 5 Book about Architect Vytautas Žemkalnis Vytauto Didžiojo universiteto absolventas dvyliktasis Kauno technologijos universiteto garbės daktaras J. Gražulevičius 7 Vytautas the Great University Graduate became the Twelfth Honorary Doctor of the Kaunas Technological University Paskutiniai Nemuno ir Neries potvyniai Kaune Č. Vištoka 10 The Latest Floods of Nemunas and Neris in Kaunas Apdovanoti žymūs Lietuvos architektai E. Arbas 13 Famous Architects of Lithuania awarded Lietuvos universiteto Matematikos - gamtos fakulteto profesorius Keistučio Šliūpo 110-ąjį gimtadienį prisimenant V. Šliūpas 14 University of Lithuania Mathematics - Natural Sciences Faculty Professor Keistutis Šliūpas Remembered on His 110th Birthday Lietuvos pašto ženklai įamžina gen. inž. A. Gustaitį V. Peseckas 16 Lithuania's Postage Stamps Immortalize Gen. Eng. A. Gustaitis Dailininkas Adomas Varnas I. L. Kerelytė 18 Artist Adomas Varnas Bažnyčia Markse A. Panavas 20 Church in Marx Valstybinė premija paskirta Lietuvos architektūrinei studijai E. Arbas 24 National Award given to Lithuania's Architectural Study Mūsų mirusieji K. Burba, A. Vitkus 25 Our Deceased G. Lazauskas, LZS Lietuviai technikinėje literatūroje J. Bilėnas 32 Lithuanians in Technical Literature Mūsų veikla A. Dobrovolskienė 36 Our Activities A. Vitkus, K. Burba
VIRŠELIS: Knygos "Ignalinos atominė elektrinė" viršelis	COVER: Book cover of "Ignalina Nuclear Power Station"

TECHNIKOS ŽODIS

THE ENGINEERING WORD

XLVIII METAI

1998 LIEPA - GRUODIS

Nr. 3-4 (239)

Nuo redaktoriaus stalo

Pirmiausiai - dėkoju visiems bendradarbiams, kurie per mano redagavimo 25-ius metus nenuilstamai rėmė *Technikos Žodį* straipsniais, visokeriopa informacine medžiaga, o taip pat geru žodžiu bei paskatinimu tęsti toliau žurnalo leidybą užsienyje. Turiu įterpti, kad ne visuomet buvo kelias "rožėmis klotas", pasitaikė ir aštrių žodžių -- reikšminga kritika priimtina, o nereikšminga - užmirština. Grįžtu prie reikalo ir reiškiu padėką žurnalą rėmusiems finansiniais; tikime, kad ir ateityje sulauksime iš skaitytojų aukų, mažų ar didelių, visos įvertintos nuoširdžiu dėkingumu. Be straipsnių ir be finansų žurnalas negalėtų gyvuoti. Kaip praeityje minėjau ir dabar primenu, kad žurnalą nustojo rėmę net tie keli dar gyvi ALIAS skyriai. B e t *Technikos Žodis* vistiek toliau gyvuoja, nes jis esąs savarankiškas, niekam nepriklausantis, niekam nepavaldu, leidžiamas nuo 1951 m. nenuilstamų Technikinės spaudos sekcijos darbuotojų iniciatyva.

Šiais metais taip atsitiko, kad užgulė mane asmeninių įsipareigojimų krūvis. Todėl reikėjo imtis prieinamiausios išeities. Pradėjus ruošti pirmą numerį, pritrūko laisvalaikio laiku užbaigti - turėjau sujungti su antruoju. Kodėl tai atsitiko? Pirmas dalykas - darbovietė, kur turėjau įvykdyti projektą laiku, net dažnokai dirbdamas savaitgaliais; antras - ruošimasis bei vykimas į Dainų ir šokių šventę Lietuvoje, mat, su žmona Rūta priklausome veteranų tautinių šokių grupei, kuri buvo pakviesta dalyvauti šioje šventėje Vilniaus Žalgirio stadione.

Sugrįžus Čikagon, pradėjau redaguoti trečią numerį, kuris buvo beveik baigiamas ruošti kompiuteriye, bet... netikėtai sunkus daiktas užkrito ant klavišų, vieną perlaužė, o, atidarius kompiuterį pasirodė, kad ne tik trečią numerį ištrynė, bet kartu ir visą programą panaikino. Kompiuterio specialistas patvirtino, kad nieko nebėra likę, viskas dingo. Pradėjau ieškoti, kas tebeturi šią programą. Suradau. Nusivežiau patį kompiuterį, kuriam programa buvo vėl įrašyta. Dėl laiko stokos Nr. 3 turėjo būti sujungtas su Nr. 4.

Technikos Žodžio leidimą apsunkina Morkūno spaustuvės išsikėlimas iš Čikagos į Michigano valstiją. Anksčiau bet kada galėjau pasinaudoti spaustuvės lazerio printeriu (spaustuvu), o dabar, susitaręs su Morkūno spaustuvės atstovu, turiu nuvykti į Čikagos priemiestį. Po to paruošti galutinai - padaryti korektūras, sumažinti ar padidinti nuotraukas, brėžinius, pažymint jų vietą, dydį puslapiuose. Po to *Technikos Žodis* keliauja spausdinimui į Michigano valstiją, grįžta atgal Čikagon ekspeditavimui ir pagaliau pasiekia jus. Tai tokia mūsų *Technikos Žodžio* trumpa paruošimo ir išleidimo apybraiža.

Savo minčių pabaigoje dar kartą dėkoju visiems bendradarbiams, talkininkams, rėmėjams. Ir dar kartą sakau, kad tik su visų bendra talka šis vienintelis užsienyje leidžiamas žurnalas *Technikos Žodis* mus aplanko, informuodamas apie mūsų nueitus, esamus ar jau užbaigtus gyvenimo kelius.

Viktoras Jautokas

JURGIUI GIMBUTUI - 80

Inž. dr. Jurgis Gimbutas 1988 m.

Jurgis Gimbutas, statybos inžinierius, liaudies architektūros tyrinėtojas, gimė 1918 m. sausio 18 d. Maskvoje inžinieriaus Leonido Gimbuto (1892-1932) ir agronomės Elenos Gimbutienės (1894-1982) šeimoje. 1919 metais Gimbutų šeima grįžta į tėvo gimtinę - Pėslių dvarą Lietuvoje. Nuo 1927 m. Gimbutai apsigyvena Kaune, o 1928 m. Jurgis Gimbutas pradeda mokytis Kauno "Aušros" gimnazijoje. Ankstyva pažintis ir pašnekesiai su etnografu I. Končiumi pažadino J. Gimbutą susidomėjimą etnografinę lietuvių statybą. "Aušros" gimnazijos mokytojas Z. Kuzmickis, užduodavęs moksleiviams rašto darbus kraštotyros temomis, skatino domėtis Lietuvos praeitimi. Dar gimnazistas J. Gimbutas keliavo po Lietuvą, atkreipdamas dėmesį į kaimo sodybas Suvalkijoje ir Dzūkijoje, fotografavo Aukštaitijos pirkias, svirnius ir klėtis. 1935 m. J. Gimbutas baigė gimnaziją ir įstojo į Kauno Vytauto Didžiojo universitetą. Dar studentas J. Gimbutas 1940 m. buvo paskirtas Statybos fakulteto trobesių konstrukcijos katedros laborantu, vėliau dirbo asistentu, vedė pratybas ir laboratorinius darbus studentams, dėstė statybos enciklopediją, su katedros profesoriais ir kalbininkais rengė statybos terminų žodyną. Profesorius J. Šimoliūno paskatintas J. Gimbutas pradėjo rinkti medžiagą moksliniam darbui, dar labai mažai tyrinėta senojo lietuvių kaimo tema. Profesorius S. Kairio, tuometinio fakulteto dekanu pasirašytas, o J. Gimbuto iki šiol išsaugotas, 1942 m. išduotas pažymėjimas leido J. Gimbutui vokiečių okupuotoje Lietuvoje važinėti ir tyrinėti medinės statybos objektus. Apsilankęs Vilniaus universiteto bibliotekoje ir suradęs medžiagos namotyros studijoms, J. Gim-

butas galutinai apsisprendė rašyti darbą apie stogų konstrukcijas ir formas.

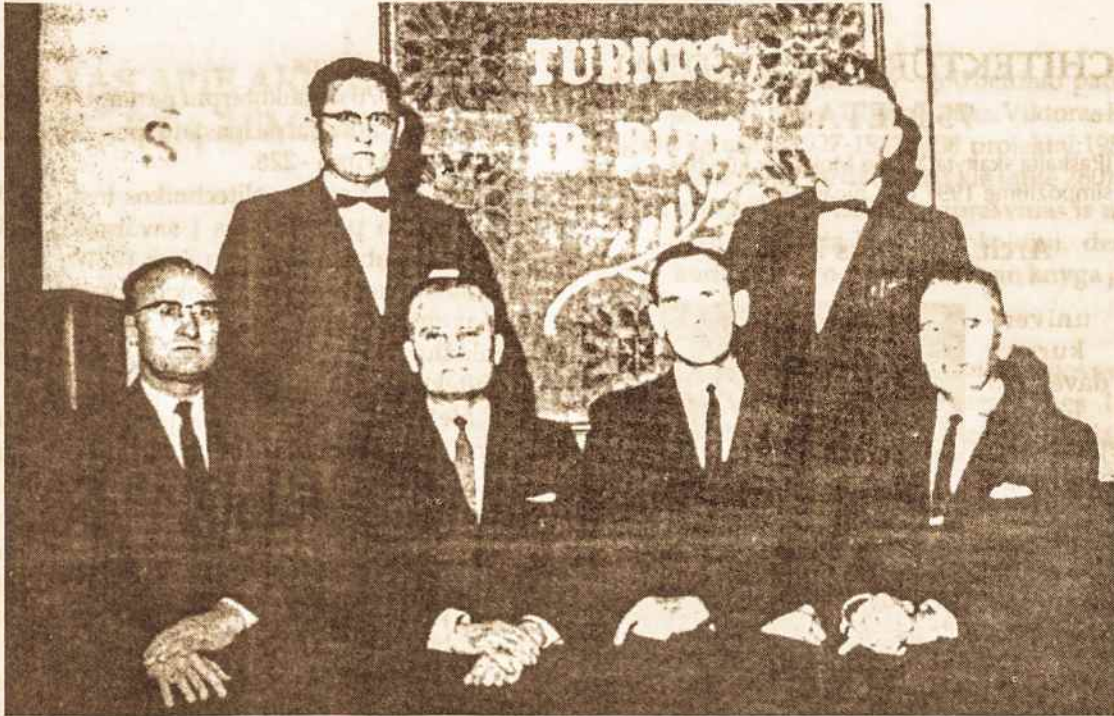
Priverstinai pasitraukęs 1944 m. iš Lietuvos į Vokietiją, neturėdamas tinkamų sąlygų darbui, J. Gimbutas vis vien triūsė prie pasirinktosios temos. 1946-1948 metais jis dirbo vyr. asistentu Müncheno tarptautiniame universitete UNRRA, o 1948 m. Stuttgart'o aukštojoje mokykloje apgynė disertaciją apie XIX a. lietuvių kaimo namų stogus. 1949 m. J. Gimbutas su šeima išvyko į JAV, apsigyveno Bostone, vėliau Arlingtone. 1949-1983 m. J. Gimbutas dirbo FAY, Spofford & Thorndike inžinierių firmoje. Projektavo sudėtingas ir unikalias utilitarinių, pramoninių ir uostų pastatų konstrukcijas.

Energingas, darbštus ir pareigingas J. Gimbutas greitai įsijungė į įvairių draugijų sąjungų veiklą: nuo 1947 m. priklauso Lietuvių inžinierių ir architektų sąjungai, nuo 1952 m. - Bostono civilinių inžinierių sąjungos narys, nuo 1954 m. Litanistikos instituto tikrasis narys, nuo tų pačių metų Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos narys, nuo 1964 m. Lietuvos skautų sąjungos narys (Lietuvoje skautas nuo 1933 m.), Vydūno fondo tarybos narys. J. Gimbutas yra Baltijos studijų asociacijos, įkurtos 1968 m. lapkričio 28 - gruodžio 1 d. vykusioje Baltų studijų konferencijoje Estijos, Latvijos ir Lietuvos Nepriklausomybės 50-ėčiui paminėti, narys-steigėjas, buvo ilgametis ir nenuilstantis *Lietuvių enciklopedijos* redakcijos narys ir Statybos skyriaus vedėjas (1954-1969), 1989 m. J. Gimbutas priimtas į Lietuvos mokslininkų sąjungą.

1970-1972 metais VLIK'o pavedimu parašė per 50 pranešimų "Amerikos balsas", "Laisvės" radijo stočių lietuvių laidoms apie lietuvių inžinierių ir architektų veiklą pasaulyje.

Būdamas Litanistikos instituto pirmininku (1973-1978), J. Gimbutas stengėsi sudaryti palankias sąlygas čia dirbantiems lituanistams skelbti savo mokslinius darbus lietuvių kalba, pakviesti mūsų mokslininkus susitikimams su išeivijos lietuvių visuomene suvažiavimuose, mokslo ir kūrybos simpoziumuose, rūpinosi kaip pagyvinti visų lituanistų tarpusavio ryšius, domėjosi, žinojo, populiarino ir džiaugėsi Lietuvos mokslininkų pasiekimais, kalbėjo apie kultūrinės vertybes išeivijoje, kvietė rinkti išblaškytus lituanistikos lobius, daug dėmesio skyrė gimtajai kalbai, terminijai puoselėti, skleidė objektyvią informaciją apie lietuviškąją kultūrą užsienyje.

Daugiau kaip pusę amžiaus gyvendamas užsienyje, J. Gimbutas vienintelis nuolat rašė ir rašo apie Lietuvos architektūrą, architektų darbus ir užmojus. Daug dirba rašydamas išsamias recenzijas apie Lietuvoje išleistas knygas, namotyros, etnografijos, kraštotyros, paminklų apsaugos ir architektūros

Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos centro valdyba 1965 m. Sėdi iš k. J. Rasys, J. Dačys, K. Devenis, J. Gimbutas; stovi: B. Galinis, Z. Gavelis

klausimais. Tačiau svarbiausi ir svariausi J. Gimbuto darbo rezultatai yra jo paties parengti spausdinti darbai. Jo kolega ir draugas architektas A. Miškinis, sąlygiškai skirsto juos taip:

1. Lietuvių liaudies architektūros studijos,
2. Straipsniai *Lietuvių enciklopedijoje*, *Encyklopedia Lituanica*, *Lietuvos bažnyčios*,
3. Lietuvos architektūros propagavimui skirtos publikacijos,
4. Lietuvių architektų, inžinierių, kitų kultūros veikėjų kūrybinės biografijos.

J. Gimbutas parašė knygas apie savo mokytojus - profesorius S. Kolupailą (1974, kartu su J. V. Daniu), J. Šimoliūną (1988), minėtini straipsniai knygos: Kaimo architektūra ir statyba (LE, t. XV, 1968), Lietuvos bažnyčių chronologija ir statistika (LKMA Metraštis, 1970), Lekėčių kaimo trobesiai (Zanavykija, d. 2, 1979), Rytų Lietuvos sodybos ir trobesiai (Rytų Lietuva, 1980), Lietuvos bažnyčių statytojai XIX-XX a. (LKMA suvažiavimo darbai, t. IX, 1982) ir kt.

Daug darbo ir laiko J. Gimbutas paskyrė kadaise taip reikalingai ir taip sunkiai gaunami bei prieinamai Lietuvoje, o Amerikoje taip kantriai iš kruopelių entuziastų renkamai ir leidžiamai *Lietuvių enciklopedijai*. Ypač daug J. Gimbuto pasidarbuota rengiant šios enciklopedijos papildymą - 327-ąjį tomą, kuriam jis parašė visus Lietuvos miestų ir miestelių, atskirų vietovių aprašus, dalį biografijų ir temų *Lietuvių enciklopedijai* ir *Encyklopedia Lituanica* J. Gimbutas parašė per 580 straipsnių.

J. Gimbutas kantriai ir nuosekliai seka kalendo-

rių, prisimena ir skelbia užmarštin nueinančiųjų kūrybines biografijas, rūpinasi spaudoje paminėti architektų, etnografų, liaudies meistrų, inžinierių, bendradarbių ir bendraminčių darbus ir nuopelnus.

J. Gimbuto pažintis su Vilniaus universiteto biblioteka, prasidėjusi 1942 metais, tęsiasi iki šiol. 1948 m. apginta J. Gimbuto disertacija mūsų universiteto biblioteką pasiekė tik 1958 metais, o ji, ko gero, buvo pirmoji bibliotekai dovanota J. Gimbuto knyga. Vėliau jam pasinėrus į tyrinėjimus, darbams reikėjo Lietuvoje išleistų ir leidžiamų knygų, tad universiteto biblioteka, kaip ir daugelis J. Gimbuto bičiulių iš įvairių šalių, siuntė jam knygas, o iš Gimbuto mainais gaudavo universitetui labai reikalingų knygų.

Rengdamas knygas apie savo mokytojus-profesorius, J. Gimbutas savo žinias stengėsi papildyti dar buvusių gyvų ir juos pažinojusių žmonių atsiminimais, tad nenuostabu, kad, bibliotekos rankraštyne, esančiame Jurgio Gimbuto fonde (F238), be jo darbų, yra didelė, įdomi dalykinė korespondencija su P. ir K. Galaunėmis, S. Kolupaila, J. Šimoliūnu, V. Armonu, A. Andriuškevičiumi, Č. Kudaba, A. Miškiniumi ir dar su 250 žymių ir žinomų žmonių.

Biblioteka kasmet praturtėja nauja, nepaprastai kruopščiai sutvarkyta J. Gimbuto rankraštine medžiaga. Iš jos ir iš bibliotekoje saugomos J. Gimbuto knygų kolekcijos parengta 80-ąjį jo jubiliejų ženklinti paroda.

Šis straipsnis, kurio autorė Nijolė Šulgienė, perspaudintas iš laikraščio *Voruta*, 1998 m. sausio 17 d. Nr. 3 (333).

ARCHITEKTŪROS KATEDRAI 75 METAI

(Paskaita skaityta X-ame Mokslo ir kūrybos simpoziume 1997 m. Chicagoje)

Arch. Vytautas Dičius

Kauno universitete, kuriam pradžią davė 1920 metais įsteigti Aukštieji kursai, 1922 m. buvo įkurta architektūros katedra. Jos vedėju tapo iš Petrogrado grįžęs žymus architektas profesorius M. Songaila, kartu su juo dirbo ir vyresnysis asis-

Arch. Vytautas Dičius

stentas V. Verbickis. 1927-1929 m. dėstė V. Landsbergis-Žemkalnis, 1929-1930 m. - V. Dubeneckis. Pirmieji keturi diplomantai 1927 m. gavo diplomuoto statybos inžinieriaus vardą. Studijų programą sudarė architektūrinių formų kursas, piešimas, braižyba, arch. enciklopedijos kursas, pastatų šildymas ir vėdinimas. 1932 m. buvo įvestas miestų planavimo kursas. Pagal šią programą buvo dėstoma iki 1939 m. - savarankiško Statybos fakulteto įkūrimo, kur buvo numatyti keturi profiliuojančių specialybių skyriai: architektūros, statybos, geodezijos ir hidrotechnikos-melioracijos. 1932-1942 m. parengti 22 specialistai. 1943 m. vokiečiams uždarius universitetą, organizuoti Aukštieji technikos kursai, kuriuos per dvejus okupacijos metus baigė 15 inžinierių architektų.

1944 m. rudenį atkurtame universitete steigiamos Architektūros kompozicijos, Architektūros ir meno istorijos ir Miestų planavimo katedros, nuo 1945 m. Piešimo ir dailės katedra. Jau nuo 1944 m. į pirmą kursą priimamos dvi akademinės grupės - 50 studentų. 1946 m. Kauno universitete įkuriamas Architektūros fakultetas, jo dekanu iki 1949 m. buvo doc. S. Stuginskis, vėliau - doc. S. Ščesnulevičius. 1951 m. Kauno universiteto techniškujų fakultetų bazėje buvo įkurtas Kauno politechnikos institutas, Architektūros fakultetas buvo prijungtas prie Statybos fakulteto, tačiau architektų rengimui tai didesnės įtakos neturėjo. Po neesminių organizacinių pertvarkymų architektus rengė Architektūros, Žemės ūkio statybos, Piešimo ir grafinių darbų katedros. Nuo 1946 m. buvo įvesti nauji, iš Maskvos atsiųsti studijų planai, bendri visoms Tarybų sąjungos aukš-

tosioms mokykloms.

1951-1970 m. laikotarpiu parengti 607 inžinieriai architektai, tame tarpe pastatų projektavimo - 381, miestų planavimo - 226.

1969 m. Kauno politechnikos instituto Vilniaus filialas buvo pertvarkytas į savarankišką Vilniaus inžinerinį statybos institutą, kur 1971 m. iš KPI perkeltų Architektūrinio projektavimo, Gyvenviečių planavimo bei tvarkymo ir Dailės katedrų bazėje, papildžius Pastatų konstrukcijų katedra, buvo įkurtas Architektūros fakultetas.

Nežiūrint privalomų sąjunginių studijų programų, specialybės disciplinų turinys atspindėjo Lietuvai rengiamų architektų poreikius. Mūsų architektų rengimo lygis tuometinėje tarybų sąjungoje buvo gana aukštas - tai liudija ir kasmet rengiamos sąjunginių geriausių architektūros specialybės diplominių darbų peržiūros, kur mūsų mokyklos diplomantai nuolat buvo tarp geriausių.

Atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę, pasikeitus politinėms ir ekonominėms sąlygoms, keitėsi ir specialistų rengimo programos bei tikslai. Po 1993 m. studijų reformos architektai rengiami pagal dviejų pakopų studijų sistemą: po ketverių metų pagrindinių studijų igyjama architektūros bakalauro kvalifikacija, dar po dvejų metų studijų magistrantūroje - architektūros magistro kvalifikacija.

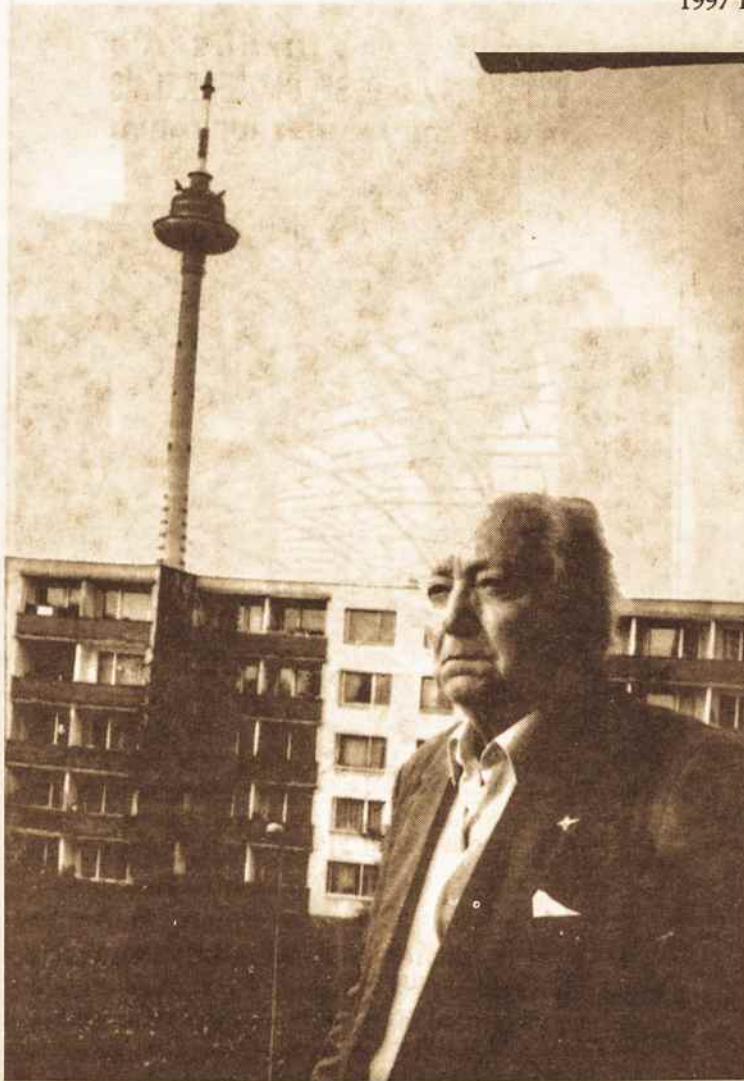
Jei pagrindinių studijų metu suteikiamos bendros žinios reikalingos architektui profesionalui, tai magistrantūroje jis pasirenka vieną iš penkių specializacijų: architektūros istoriją ir teoriją, gyvenamųjų ir visuomeninių objektų architektūrą, architektūrinių kompleksų regeneravimą ir plėtojimą, kraštovarką ir miestų planavimą, pastatų renovaciją. Galima ir trečia studijų pakopa - doktorantūra.

Vilniaus Gedimino technikos universiteto (ankščiau Vilniaus inžinerinio statybos instituto) architektūros fakultetas yra didžiausia aukštoji mokykla tarp keturių Lietuvoje rengianti architektus.

Kasmet į pirmą kursą priimama 60 studentų, (dalis studentų kartu su užsieniečiais studijuoja anglų kalbą). 1947-1977 m. laikotarpiu Architektūros katedra išleido 1119 diplomuotų architektų, 27 magistrus; Urbanistikos katedra - 815 diplomuotų architektų, 17 architektūros magistrų; 10 architektūros magistrų parengė Pastatų konstrukcijų katedra; Architektūros fakultete sėkmingai baigė studijas 158 architektūros bakalaurai.

Šiuo metu Lietuvoje dirba daugiau negu 2000 architektų su aukštuoju mokslu. Pagal architektų skaičių tūkstančiui gyventojų Lietuva yra pirmame dešimtuکه Europoje ir geriausiai stovi tarp buvusių tarybų sąjungos ir soclagerio šalių.

VEIKALAS APIE ARCHITEKTĄ VYTAUTĄ ŽEMKALNĮ

Arch. Vytautas Žemkalnis 1986 m. Vilniuje

Saulaukėm knygos iš tos srities, kuri iki šiol buvo apleista - žymaus architekto darbai Lietuvoje. Knygos metrika: Algimantas Nakas: Architektas inžinierius Vytautas Landsbergis-Žemkalnis ir jo darbų konstruktoriai. Išleido Vilniaus Gedimino technikos universitetas per "Technikos" leidyklą Vilniuje 1997 m., 130 psl., gausiai iliustruota pastatų, žmonių nuotraukomis ir statybinių brėžinių sumažintomis reprodukcijomis. Yra ir spalvotų, geros kokybės, o kitos fotografijos gana blankios.

Turinys: statybų istorijos Lietuvoje santrauka. Vytautas Landsbergis-Žemkalnis - gyvenimas ir dar-

bai. Pranciškus Markūnas - gelžbetonio patriarchas Lietuvoje. Anatolijus Rozenbliumas. Viktoras Ražaitis. Projektų sąrašas (1927-1941: 108 projektai; 1955-1981: 34). Literatūra. Pavardžių rodyklė (apie 280). Įdėtas 1997 m. spalio 17-tos išskilmių aprašymas ir nuotraukos; atidengta V. L.-Žemkalniui dedikuota auditorija. Po dviejų mėnesių knyga jau skaitytojų rankose.

V.L.-Žemkalnio biografijos svarbiausi akcentai gali būti šie: gimęs 1893 m. Panevėžio apskrityje, baigė gimnaziją Rygoje, buvo Lietuvos kariuomenės savanoris 1919-1920 metais ir gavo "Vyčio kryžių su kardais" už pasižymėjimą kautynėse. 1926 metais baigė Romos universiteto architektūros fakultetą ir tuoj pat pradėjo savo privačią praktiką Lietuvoje. Projektavo gyvenamuosius namus (iki 6 aukštų), įstaigų ir mokyklų pastatus, bažnyčias, keletą pramoninės paskirties namų. A. Nako sudarytame projektų sąrašė duoti projektų duomenys skaičiais ir kas juos statė, kiek kaštavo. Būdinga, kad arch. Žemkalnis pats sprendavo kai kurias konstrukcijas, o jų išbaigimą perduodavo specialistams. Nevengdavo drąsių naujoviškų sprendimų, pvz., Kybartų bažnyčios 32 m aukščio liauna varpinė, sporto halės Kaune azūrinis gelžbetonio skliautas pagal Szego 1928 m. užpatentuotą konstrukciją. Nuo 1939 metų, statyboms Lietuvoje sustojus dėl karo sąlygų, Žemkalnis dirbo Vilniuje vyriausioju inžinieriumi ir architektu. Karo pabaigoje pasitraukė į Vokietiją, iš ten Australijon ir 1959 m. grįžo į Vilnių pas sūnų Vytautą Landsbergį. Vėl dirbo miesto architektūros skyriuje. Sulaukęs 100 metų, viešai kalbėjo Vilniaus rotušėje. Mirė 1993 m. gegužės 21 d., palaidotas Kaune, Petrašiūnų kapinėse.

Aš mačiau, koks sveikas, žvalus, geros atminties buvo architektas Žemkalnis, sulaukęs labai gilios senatvės. 1986 m. lankiau jį Vilniuje, po dvejų metų jo vasarnamyje Kačerginėje, o dar po dvejų metų gavau keletą jo ranka rašytų laiškų, kupinų džiaugsmo dėl jo sūnaus Vytauto Landsbergio laimėjimo: jau vėl Nepriklausomos Lietuvos prezidento pareigas einantį, kaip Aukščiausios Tarybos (tuometinio seimo) pirmininko. Prieš karą Lietuvoje nebuvom pažįstami, bet Vokietijoje turėjau kelis profesinio pobūdžio sąlyčius ir šiek tiek susirašinėjom.

Knygos autorius doc. dr. Algimantas Nakas, pats būdamas statybos konstruktorius, iš esmės panagrinęjo ir Žemkalnio projektų konstruktorių at-

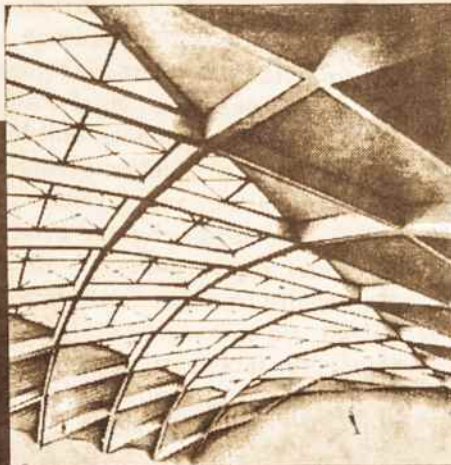
liktus darbus ne tik su tuo architektu, bet ir atskirai. Pranui Markūnui skirta 16 puslapių ir daug fotografijų. Vien tik gelžbetoninių tiltų pavaizduota penki. Atkreiptas dėmesys ir į Markūno studentus ir bendradarbius, kaip inž. daktarai Juozas Gabrys ir Jonas Kuodis. Markūnas buvo ir statybų rangovas, ir VDU Technikos fakulteto privatdocentas. Maždaug tiek pat vietos iliustracijų skirta profesoriams Anatolijui Rozenbliumui ir Viktorui Ražaičiui, su kuriais autoriui Nakui yra tekę artimiausius susidurti.

Rašydamas apie P. Markūną, autorius davė trumpą gelžbetonio istoriją Lietuvoje. Mažai kas žinojom, kad jau 1895 metais Kaune pastatyto soboro (dabar Igulos bažnyčios) kupolas yra gelžbetoninis. 1909 metais būsimas profesorius Kazimieras Vasiliauskas suprojektavo gelžbetonio perdangą Kupiškio bažnyčiai. Pats Markūnas suprojektavo ir vykdė techninę priežiūrą keliasdešimties gelžbetoninių tiltų Lietuvoje. Prieš Pirmąjį pasaulinį karą tokių nebuvo mūsų tėvynėje.

Nors A. Nako knygoje paminėta daug žmonių, kad ir iš tolo susietų su architektu V. Landsbergiu-Žemkalniu, kaip įvairių statybos komisijų nariai, - vienas jo bendradarbis nepaminėtas. Tai buvo arch. inž. Jurgis Okunis (1910-1989). Savo laiške man 1987 m. sausio 17 d. Okunis prisiminė: "Kartu (su Landsbergiu 1937 m.) laimėjome premiją Prekybos, pramonės ir amatų rūmų (projektų konkurse), ir vėliau detalizavome projektą galutiniam vykdymui". Tą laišką citavo Morta Baužienė savo išsamiaame straipsnyje "Svetur išėikvotas talentas (apie architektą Jurgį Okunį)", išspausdintą rinkinyje *Kultūros paminklai*, 4, Vilnius 1997 m. Apie konkurso premijos laimėjimą parašyta anksčiau J. Okunio biografijoje (*Lietuvių enciklopedija XXI*, p. 52, Boston 1960). Kitas šioje knygoje nepaminėtas Žemkalnio bendradarbis buvo elektros inž. Jonas Mikalauskas (1905-1984), buvęs VDU Technologijos fakulteto adjunktas 1941-1944 m. Jis dirbo V. Landsbergio-Žemkalnio braižykloje, dar būdamas studentu 1928-1933 m., ir padėjo suprojektuoti keturis pastatus (žr. *Lietuvių enciklopedija*, 37 t., p. 398). Žemkalnis ir Mikalauskas visada buvo artimi draugai. Iš Australijos Žemkalnis atsiuntė Mikalaus-

ALGIMANTAS NAKAS

**ARCHITEKTAS INŽINIERIUS
VYTAUTAS LANDSBERGIS-ŽEMKALNIS
IR JO DARBŲ KONSTRUKTORIAI**

Knygos viršelis - viduryje sporto salės skliautas

kui į Bostoną savo redaguotą metraščių *Atolassu* draugišką dedikaciją.

Reikia stebėtis ir pagirti autorių daktarą A. Naką už jo rūpestingumą ir kantrybę išstudijuoti iki detalių ir profesionališkai įvertinti architekto ir dviejų inžinierių-konstruktorių atliktus projektus bei jų įvykdymo aplinkybes. Laimei, archyvuose toji medžiaga liko išsaugota. Dalis jos prieinama Vilniaus Gedimino technikos universiteto Statybos mokslų muziejuje, kurį įkūrė ir tvarko Algimantas Nakas, artimai remiamas rektorius prof. dr. E.K. Zavadsko.

Dr. inž. Jurgis Gimbutas

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO ABSOLVENTAS DVYLIKTASIS KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETO GARBĖS DAKTARAS

Inž. K. Sekmakas (kairėje) ir dr. R. Kavaliūnas Kauno technologijos universiteto Organinės technologijos katedroje 1995 metų vasarą

1998 m. balandžio 1 d. Kauno technologijos universiteto Senatas vieningai nutarė suteikti šio universiteto garbės daktaro vardą išžymiam lietuvių chemikui inžinieriui Kaziui Sekmakui.

Interneto tinklais ieškodamas informacijos polimerų chemijos ir technologijos klausimais, labai greitai sutinki lietuvišką pavardę. Net 512 JAV patentų, išduotų 1976-1997 metais, minima K. Sekmako pavardė. Daugelyje įvairių šalių patentų ir mokslinių žurnalų ir knygų cituojami jo darbai ir idėjos. 1990 m. K. Sekmakui buvo išduotas šimtas keturiasdešimt pirmas JAV patentas "Anodinių elektrodangų kompozicijos, į kurių sudėtį įeina epoksifosfatai". Nuo pat JAV patentų tarnybos įkūrimo prieš daugiau kaip 200 metų tik labai nedaugeliui išradėjų pavyko gauti šimtą ir daugiau šios šalies patentų. K. Sekmako išradimai taip pat buvo patentuoti daugelyje kitų šalių: Kanadoje, Didžiojoje Britanijoje, Prancūzijoje, Italijoje, Japonijoje, Belgijoje, Meksikoje, Skandinavijos šalyse ir kitur. Viso mūsų lietuvių chemikas turi daugiau kaip 270 užsienio patentų penkiolikoje šalių. K. Sekmako sukurtos polimerinės kompozicijos naudojamos įvairių objektų dažymui bei apsaugai nuo korozijos, pradedant gaivinančių gėrimų skardinėmis dėžutėmis ir baigiant dangoraiziais bei kosminiais laivais.

Kauno technologijos universiteto Organinės

technologijos katedra, save kildinanti iš 1922 m. Lietuvos universitete įsteigtos Organinės chemijos ir technologijos katedros, palaiko tamprus ryšius su savo absolventu, kuris, be abejonės, yra vienas žymiausių lietuvių chemikų, su žmona Birute vasarą gyvenančiu savo pagrindiniuose namuose New Buffalo mieste, Michigano valstijoje, o žiemos mėnesius praleidžiančiu savo viloje šiltojoje Floridoje. Ši bendradarbiavimą sąlygoja ne tik tas faktas, kad K. Sekmakas yra vienas pirmųjų katedros absolventų, bet ir bendri moksliniai interesai. Tiek moksliniai, tiek pedagoginiai Organinės technologijos katedros interesai bazuojasi polimerų chemijos ir technologijos srityje. K. Sekmako pasiekimai polimerų moksle tokie ryškūs, kad jo gyvenimo ir kūrybos kelią verta pristatyti platesniam skaitytojų ratui.

Kazys Sekmakas gimė 1919 m. Kaune. 1938 m. baigė Kauno trečiąją valstybinę gimnaziją. Jis iki šiol puikiai prisimena daugelio savo mokytojų pavardes. Tarp jo mokytojų buvo tokios iškilios Nepriklausomos Lietuvos asmenybės, kaip istorikė V. Daugirdaitė-Sruogienė, vertėjas ir rašytojas E. Viskanta, rašytoja P. Orintaitė, keleto žodynų autorius J. Talmantas ir kiti. Dėka gero paruošimo gimnazijoje ir igimtų gabumų K. Sekmakas moka šešias kalbas: lietuvių, anglų, rusų, prancūzų, vokiečių ir lenkų. Tiesa, anglų kalbą jam teko išmokti vėliau, atsidūrus Vakaruose.

1938 m. K. Sekmakas įstojo į Vytauto Didžiojo universitetą. Iš studijų laikų su meile prisimena savo dėstytojus: fiziką dėsciusį prof. K. Baršauską, organinės technologijos dėstytoją doc. J. Vėbrą ir ypač prof. A. Purėną, kuris dėstė organinę chemiją. K. Sekmakas buvo vienas iš labiausiai mėgstamų prof. A. Purėno studentų. Neatsitiktinai profesorius prikalbino žingeidų jaunuolį, pasirūžusį gilintis į biologijos paslaptis, specializuotis labiau taikomuosiuose moksluose, organinėje chemijoje ir organinėje technologijoje. Studijos nebuvo lengvos. Sovietams okupavus Lietuvą, K. Sekmakas vos nepateko į raudonąją armiją. Nacių okupacijos metais, norint išvengti mobilizacijos priverstiniam darbams, nuolat tekdavo slapstytis. Visgi su pertraukomis studijas pavyko baigti. 1944 m. liepos 6 d. Kauno dienraštis *Į laisvę* išidėjo žinutę "Keturi nauji diplomuoti inžinieriai", kurioje rašoma: "...birželio 30 d. Cheminės technologijos institute įvyko

viešas Technologijos fakulteto tarybos posėdis, kuriame 4 studentai diplomantai apgynė savo diplominius projektus ir įgijo diplomuoto inžinieriaus vardą". Toliau pateikiamos diplomantų pavardės ir jų darbų temos. Tarp šių keturių diplomantų buvo ir Sekmakas, Kazimieras, kurio diplominio projekto tema buvo "Mielių fabrikas". Jis taip pat atliko ir diplominių eksperimentinių darbų "Mielių gamyba" (darbo vadovas tuometinis Organinės technologijos katedros vedėjas pulk. doc. dr. Juozas Vėbra). Tai buvo, matyt, paskutinis Technologijos fakulteto tarybos posėdis prieš antrąją raudonosios armijos okupaciją. Tuo metu fakulteto dekanas doc. dr. Adolfas Damušis jau buvo nacių koncentracijos stovykloje Vokietijoje. Tad K. Sekmako diplomą pasirašė universiteto rektorius prof. Julijonas Gravrokas ir Technologijos fakulteto prodekanas doc. Alfonsas Jurskis.

Deja, netrukus teko emigruoti, žinoma, tikintis, kad greitai bus galima grįžti. 1944 m. liepos mėn., raudonajai armijai artėjant prie Vilniaus, Kazys, mamos su duona ir lašiniiais palydėtas, kartu su keliais draugais išgrūdo į iš rytų fronto grįžtantį vokiečių prekinį traukinį, laimingai perėjo sieną ir, anglų bei amerikiečių aviacijai nuolat bombarduojant vokiečių geležinkelio mazgus, pasiekė Geros miestą Tūringijoje. Čia buvo didžiuliai "Siemens" bendrovės karo pramonės fabrikai, kuriuose labai trūko darbo jėgos. Tad pabėgėlius pristatė prie visokiausių sunkių ir pavojingų darbų, nors išduotos maisto kortelės tegalėjo užtikrinti tik bado dietą. K. Sekmakas pakliuvo į metalų padengimo organinėmis dangomis skyrių. Tai buvo bene pirmasis būsimas išryškėjęs polimerinių dangų specialisto prisilietimas prie organinių dangų. Jusdamas trauką moksliniam darbui, netrukus pasirašė priimamas laboratorijon. Prieš patenkant į laboratoriją, teko išlaikyti rimtą egzaminą. Laboratorijos vedėjas, senukas dr. Friedman jaunajam lietuviui chemikui davė trijų metalų lydinio pavyzdį ir liepė sekančią dieną pateikti kiekybinės analizės rezultatus. Gavęs rezultatus, senasis vokiečių chemikas negalėjo nuskęsti nuostabos. Taip tiksliai buvo atlikta analizė. K. Sekmakas prisimena, jog, laikant šį egzaminą, labai pravertė kiekybinės cheminės analizės kursas, kurį Kauno universitete buvo išklauses 1940-1941 m. Analizinę chemiją tuomet dėstė doc. dr. Viktoras Jasaitis ir vyr. asistentas inž. Kazimieras Paukštys (abu jau mirę Amerikoje). 1945 m. balandžio pabaigoje "Siemens" fabrikas ir laboratorija, kurioje dirbo K. Sekmakas, buvo subomborduoti. Aviacijos antpuolio metu, jaunajam chemikui nespėjus pasitraukti į slėptuvę, netoliese sprogsi bomba užvertė jį žemėmis ir šakomis. Laimei, sužeidimai nebuvo sunkūs. 1945 m. liepos 1 d. amerikiečiai staiga turėjo apleisti Saksoniją bei Tūringiją ir užleisti raudonajai armijai. Lietuviams

pabėgėliams, tarp jų ir K. Sekmakui, teko skubiai dingti iš Geros. Amerikiečių kareiviai juos nuvežė į Nürnbergą ir patalpino po atviru dangumi sugriautose kareivinėse, kurios buvo aptvertos spygliuotomis vielomis. Iš šios stovyklos dėl nepakenčiamų sąlygų K. Sekmakui netrukus teko bėgti. Jis laimingai pasiekė Frankurtą, kur pasijuto laisvas ir išsikūrė pabaltijiečių pabėgėlių stovykloje. Šioje stovykloje, dantų gydytojos Mačiukienės kabinete, 1947 metais sutiko savo būsimą žmoną operetės solistę Birutę Adomavičiūtę.

Dirbdamas Vokietijoje, K. Sekmakas susipažino su vokiečių chemikų pasiekimais, ypač poliakrilatų ir poliuretanų sintezės bei gamybos technologijos srityse. Vokietija - polimerų mokslo lopšys - tuo metu turėjo pažangias izocianatų ir poliuretanų gamybos technologijas. Jau karo metu Vokietijoje putų poliuretanoi buvo naudojami tankų ir kitų transporto priemonių apšiltinimui. Neatsitiktinai tolimesnė K. Sekmako karjera buvo susijusi daugiausia su polimerais, o vienas pirmųjų jo patentų buvo skirtas epoksidinėms - poliuretaninems kompozicijoms, kurios buvo įdiegtos JAV aviacijos pramonėje Korėjos karo metu. Jo sukurtos hidroksilo grupes turinčių diepoksidių oligomerų ir diizocianatų kompozicijos (JAV patentai Nr. 2 906 717 ir Nr. 3 539 658) iki šiol naudojamos JAV karo ir civilinės aviacijos lėktuvų apsaugai nuo korozijos ir ultravioletinių spindulių poveikio.

1949 m. liepos mėn. K. Sekmakas persikėlė į JAV, kur pirmasis jo darbas buvo "Wahl" tyrimų centre. Amerikoje, Kauno universiteto jam išduotas cheminės technologijos inžinieriaus diplomatas, buvo pripažintas kaip inžinerijos magistro diplomatas. Vėliau K. Sekmakas dirbo "Armour Co." vaistų firmos laboratorijoje, kur padarė savo pirmuosius išradimus. 1956 m. K. Sekmakui ir V.M. Thompsonui buvo išduotas JAV patentas Nr. 2758056 "Proteolitinų fermentų ekstrakcija iš insulino neturinčios kasos liaukos".

Nuo 1956 m. iki išėjimo į pensiją inž. K. Sekmakas dirbo polimerų ir organinių dangų firmos "De Soto Chemical Coatings" tyrimų centre, kur pilnai atsiskleidė, kaip chemiko ir išradėjo talentas. Perėjus dirbti į "De Soto" kompaniją, suprantama, pasikeitė ir K. Sekmako tyrimų objektai. Jis ėmėsi polimerų, skirtų dangoms, sintezės. Per tris intensyvaus darbo dešimtmecius susintetinta šimtai naujų polimerų, sukurta daugybė originalių ir efektyvių polimerinių kompozicijų. 1979 m., įvertindama lietuvių chemiko kūrybingumą ir produktyvumą, firmos vadovybė jam sukūrė specialų prestižinį mokslininko etatą ir vengė jį apkrauti administraciniu darbu, tuo sudarydama galimybes visiškai atsiskleisti jo, kaip chemiko-sintetiko, sugebėjimams. Prieš užimdamas šias prestižines pareigas, K. Sekmakas jau buvo įdiegęs į masinę gamy-

bą daugiau kaip 160 naujų polimerų. Jo, kaip mokslininko ir išradėjo, akiratis labai platus. Štai pagrindinės interesų sritys:

- Šlapios adhezijos promotoriai, skirti polimeriniams lateksams;
- Vandenyje tirpios poliesterių ir akrilinių polimerų kompozicijos, skirtos atmosferos poveikiui atspariems dažams;
- Polimeriniai lateksai vidaus ir išorės dažams;
- Polimerinės dispersijos statybinėms dangoms;
- Polimerai kosmonautikai bei karo ir civilinės aviacijos lėktuvų apsaugai nuo korozijos;
- Polimerinės elektrodangos;
- Pokavimo medžiagų dangoms skirti polimerai;
- Žemos kietėjimo temperatūros polimerai, skirti gruntavimui ir išorinėms dangoms.

Bene didžiausių pasiekimų K. Sekmakas turi pirmose trijose tarp išvardintų savo veiklos srityse. Jo sukurti šlapios adhezijos promotoriai bei vandenyje tirpios poliesterių ir akrilinių polimerų kompozicijos leido 90-čia procentų aliejinius dažus, kurie savo sudėtyje turi organinių tirpiklių, pakeisti emulsiniais dažais. Savo idėjas šioje srityje K. Sekmakas apgynė 12 patentų. Įdiegti produktai turi daugiamilijoninę apyvartą. Dirbant polimerinių elektrodangų srityje, K. Sekmakui pavyko sukurti dangų gavimo metodus, leidžiančius žymiai sumažinti oro ir vandens taršą.

Mums, pripratusiems prie kolektyvinių tyrimų, nuostabą ir susižavėjimą kelia tas faktas, kad iš 141 K. Sekmako patento daugiau kaip pusšimtis priklauso jam vienam. Dar daugiau, bendraujant su garbiuoju chemiku, teko patirti, kad praktiškai visų jo patentų originalios idėjos yra jo. Įtraukdamas į patento paraišką bendraautorius pavardes, K. Sekmakas dažniausia taip įvertindavo pastangas žmonių, kurie atlikdavo bandymus laboratorijoje arba įdėdavo daug darbo, įdiegiant polimerus į masinę gamybą bei ieškant jų pritaikymo sričių. Jis pastebėjo, kad asmenys, turintys bendraautorius statusą, dirba produktyviau ir rodo daugiau iniciatyvos. Tarp K. Sekmako bendraautorius yra ir du lietuviai. Tai Pranas Ragauskas (Frank Raga), buvęs prof. J. Matulio laborantas, ir Karolis Drunga, buvęs prof. A. Purėno laborantas. Iš viso K. Sekmako laboratorijose dirbo aštuoni lietuviai, pradedant laborantais ir baigiant daktarais.

Savo darbo rezultatus K. Sekmakas publikavo ne tik patentų bet ir mokslinių straipsnių pavidalu. Vienas straipsnis, 1966 m. pasirodęs JAV chemikų draugijos žurnale *Journal of Paint Technology*, susilaukė ypač didelio atgarsio. Šis straipsnis buvo skirtas mo-

difikuotų termiškai kietinamų akrilamido polimerų gavimui. Kartu su R.F. Stencl K. Sekmakas pasiūlė vienstadinį termiškai kietinamų akrilamido polimerų gavimo metodą. Sintetinant šiuos polimerus, reakcijos mišinyje, susidedančiame, pavyzdžiui, iš akrilamido, stireno, etilakrilato ir poliesterio, vienu metu vyksta trys reakcijos: polimerizacija, metilolinimas ir esterifikacija. Šiuo metodu gaunami polimerai naudojami termiškai kietinamoms metalų dangoms. Pasirodžius minėtam straipsniui, jo autoriai gavo daugiau kaip 200 laiškų, kuriuose buvo prašoma jo kopijų. K. Sekmako sukurtas metodas buvo toks efektyvus, kad ši technologija iki šiol tebenaudojama pramonėje.

Įžymiojo mūsų tautiečio pasiekimai neliko nepastebėti JAV žiniasklaidos. Įvairių jubiliejų progomis JAV laikraščiuose ir žurnaluose pasirodė daugiau kaip 20 publikacijų apie K. Sekmaką. Visose publikacijose akcentuojama lietuviškoji išradėjo kilmė, pažymima, kad jis Kauno universiteto absolventas. Ypač daug apie lietuvių chemiką buvo rašoma jam gavus 75-ąjį (1976 m.), 100-ąjį (1981 m.) ir 140-ąjį (1990 m.) JAV patentą. Tuomet jis buvo pastebėtas netgi didžiųjų JAV laikraščių. Keletą straipsnių apie K. Sekmaką išspausdino milžinišką tiražą turintis dienraštis *Chicago Tribune*. 1981 m. žurnalistė Darlene Mitchell laikraštyje *Suburban Times* rašė: "Lietuva - šalis, turinti mažiau gyventojų negu Čikagos miestas. K. Sekmakas, augdamas Lietuvoje, džiaugėsi laiminga vaikyste. Jis net nesapnavo, kad taps vienu iš labai nedaugelio išradėjų, turinčių šimtą ir daugiau Jungtinių Amerikos Valstijų patentų". Bandydama išsiginčyti į išradėjo darbo "virtuvę", žurnalistė toliau rašo: "K. Sekmakas interpretuoja, svarsto... pasitelkdamas savo žinias, ilgametę patirtį, talentą, nuojautą ir išvalgų protą, jis sugeba padaryti reikiamas išvadas tinkamu laiku". Reikėtų paminėti dar vieną K. Sekmako savybę, kuri padėjo jam tapti įžymiu išradėju. Tai puiki atmintis. Jis, beje, turi puikią atmintį ne tik cheminėms formulėms ar reakcijų lygtims. Be vargo prisimena daugybės per savo netrumpą gyvenimą sutiktų žmonių pavardes bei reikšmingas savo turiningos biografijos datas.

K. Sekmako vaikai, puikiai kalbantys lietuviškai, galima sakyti, seka tėvo pėdomis. Jie yra baigę chemijos mokslus Illinois valstybiniame universitete. Dukra Rita dirba garsioje "Stepan" bendrovėje kosmetikos srityje, sūnus Viktoras - didžiulėje polimerų ir organinių dangų firmoje "Pittsburgh Plate & Glass Company".

Prof. Juozas V. Gražulevičius
Kauno technologijos universiteto
Organinės technologijos katedros vedėjas

PASKUTINIEJI NEMUNO IR NERIES POTVYNIAI KAUNE

Česlovas Vištokas

Kauno miestas, įsikūręs Nemuno ir Neris santakoje, dažnai kentėjo nuo potvynių. Nemuno vaga žemiau santakos buvo plati ir sekli. Čia buvo viena blogiausių seklumų. Susigrūdę pavasario ledai kėlė potvynius. Neris dažnai pirmoji laužė ledus ir užkimšo Nemuno vagą. Išsilaisvinę ledai dažnai sustojo prie nesulaužytos ledo dangos žemutiniame Nemuno ruože.

1795-1807 m. Nemunu ėjo siena tarp Rusijos ir Prūsijos. Kaunas atiteko rusams. Rusai upės reguliavimu nesirūpino. Nemuno vaga ir ledai ardė Senamiesčio krantą. (Neris paplauti 1611 m. sugriuvo abu Kauno pilies šiauriniai bokštai; 1829 m. Nemunas paplovė Sėdžiaus bažnyčios pamatus.) Pavojus grėsė Vytauto bažnyčiai, kuri 1852 m. buvo pritaikyta cerkvei. "Cerkvė" išgelbėjo carą Nikolajų I-ąjį kelian-

pakilus virš 6 m, vanduo sėmė Aleksoto g-vę, Vytauto bažnyčią, o kanalais po krantinėmis - Muziejaus ir T. Daugirdo gatves. Aukštesnis vanduo sėmė visą santakos galą ir dalį Daukšos g-vės. 1887 m. pritvirtinta vandens matuoklė su padalijimais iki 7 m prie krantinės sienos... Kiek žinoma, bažnyčios-cerkvės apsaugai nuo potvynių 1905 m. buvo įrengti slydai. Jų konstrukcija ir vieta neaiški. 1915 m. vokiečiai pastatė tiltą aukščiau bažnyčios, įrengė žiemos uostą, bet krantinių nesujungė ir nepratėse.

Pirmaisiais nepriklausomybės metais rūpintis, kad garlaiviai neužplauktų ant seklumų Nemune. Taip pasitaikė atvykusiam į Lietuvą S. Dariui. Plaukiant garlaiviu iš Jurbarko į Kauną (1920.VIII.19), garlaivis "Lietuva" užplaukė ant seklumų (D. ir G. dok., 1991).

1926 m. potvynio horizontas pasiekė 6.71 m ir apsėmė Senamiesčio pakraščio gatves. Neris ledai sugriovė medinį tiltą. Aleksoto tiltas braškėjo, bet atsilaikė. Nemuno vagą ties Veršvais pradėjo siaurinti 1930 m.

Vaidžiai prisimena 1931 m. potvynis, gyvenant T. Daugirdo gatvėje, Nr. 3. Ledams susigrūdus santakoje, žmonės vaikštinėjo krantine, stebėjo pionierių ir lėktuvo sprogdinamus ledus. Ledai nepajudėjo, vanduo baigė septynių priėjimą į krantinę - Senamiesčio ramaus poilsio kampelį. Namo gyventojai nešė iš rūsio dalį daržovių atsargų, nes vanduo atsi-

rasdavo ir iš apačios. Prireikė apsirūpinti malkomis ir geriamu vandeniu. 1930 m. pradžioje Rotušės aikštėje buvo įrengtas hidrantas - vandens kolonėlė. Potvynis grėsė mūsų kiemui ir iš Muziejaus gatvės, kur buvo "patogumai". Miesto savivaldybės darbininkai atvežė valčių. Vanduo pasirodė gatvių galuose. Pirmųjų aukštų gyventojai rūpinosi buto inventoriaus apsauga. Vėlyvą vakarą gatvėje pasigirdo trimito garsas, kuriam pritarė Jėzuitų bažnyčios varpas. Vanduo artėjo prie vartų, girdėjosi semiamo rūsio ūžesys. Rytą valtininkai įplaukė į kiemą, tačiau susidarė keblumų patekti į valtį. Ėmė po keletą žmonių, nes valtys siekė grindinį. Netoli Rotušės a. įrengė "priplauką". Radi-

Muziejaus gatvė 1931 metais

tis per Nemuno ledą 1853 m. ir gavo jo patrono vardą. Taisiais metais pradėjo tvarkyti Senamiesčio krantą. Projekte nenumatyta apsaugoti cerkvės ir aplinkinių gatvių nuo potvynių. Akmens grindiniu sustiprintą pylimą - 1325 m ruože - kirto Aleksoto gatvės nuolaidi tąsa į tiltą-plaustą ir prieplauką prie esančios bažnyčios su atšakom į abiejų krantinių pylimus. Krantinės statybos pabaigoje, 1855 metais, Kauną ištiko didelis potvynis. Kariuomenės daliniai gelbėjo gyventojus. Buvo iškviestas iš Vilniaus pėstininkų pulkas. Pasižymėjo Kaune dislokuotas Dono pėst. pulkas. Pionieriai sprogdino ledą ligi Zapyškio. (1946 m. pasižymėjo sovietų pionieriai...) Vandeniui Nemune

jas pranešė, kad potvynio horizontas pasiekė 6.70 m. Prieš pat Vytauto bažnyčios didžiasias duris, trijų aukštų name, gyveno jos kuratorius kan. Tumas-Vaižgantas. Jis sėdo į valtį ir nuplaukė bažnyčion... Vandeniui slūgstant, T. Daugirdo gatvėje buvo įrengtas lieptas. Galiniame name gyveno Min. kab. narys Šilingas, o mūsų kiemo name - kunigaikštis Gediminas-Beržanskis. (Netrukus abu išsikėlė.) Pionieriai pastatė ilgą lieptą Daukšos g-vės gale iki tilto per Nerį. Žiemos uoste, prie lėtpjūvės, vanduo apsėmė siaurojo traukinėlio bėgius, užliejo Maironio gatvę ligi Konservatorijos ir Kęstučio gatvės šaligatvius iki Teatro. Nukentėjo Aleksoto pakraštys ir dalis Marvelės. Potvynis apsėmė 15 gatvių ir 160 namų.

1932 metais, prieš pajudant Nemuno ledui, buvo iškiršta siaura vieno kilometro ilgio ledo juosta nuo santakos iki Veršvų. Ledai trumpam sustojo santakoje - v.h. pakilo 5.50 m. Laiku pradėjo eiti Neris. Nemuno ledonešis ir potvynis domino išsikėlus iš gimtojo namo. 1934 m. Nemuno ledas pajudėjo staigiai, bet susigrūdę ledai žemiau Nevėžio laikėsi keliolika dienų. Ties Kaunu v.h. pasiekė 6.12 m. Pajudėjusi Neris sangrūdą išjudino. Susigrūdę ledai ties Zapyškiu apsėmė miestelį. Senojoje bažnyčioje, vad. Vytauto, vanduo siekė 1.80 m. 1936 m. potvynis Kauną skaudžiai palietė. Baigė eiti ledai pro Kauną, užsikimšo

Aleksoto gatvė 1936 metais

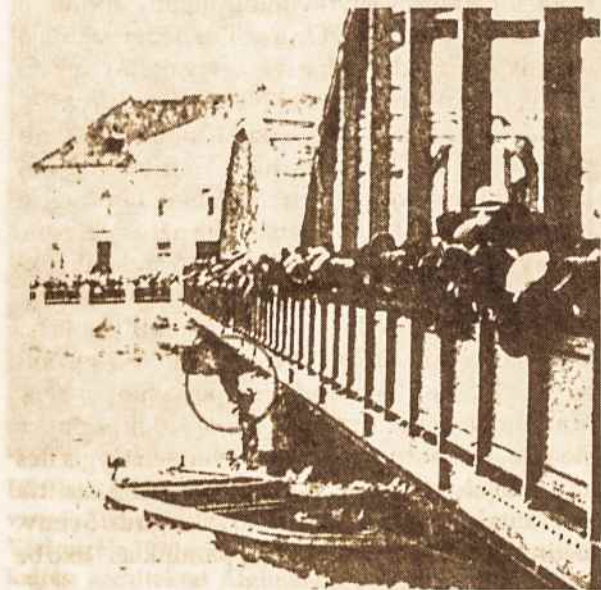
ties Raudondvariu. Keturias dienas v.h. viršijo 6 m, ir trumpai buvo pakilę iki 7.08 m. Daukšos gatvėje susitiko abiejų upių vanduo ties Vilniaus gatvė. (Panašiai atsitiko 1715 ir 1811 m.) Vanduo Aleksoto, Daugirdo ir Muziejaus gatvėmis išsiliejo iki Rotušės a. (Kan. Tumas-Vaižgantas buvo palaidotas Vytauto bažnyčioje. Potvynis apsėmė didelį plotą Jonavos gavės iki Mapų gatvės, dalį Vilijampolės, visą Marvelę. Maironio ir Kęstučio g-vėse plaukė valtys. Pramonės g-vės (prie Tilmanso fabriko) gyventojas įkrito į vandenį ir prigirė. Daug žmonių paliko be pastogės. Mokyklose patalpinti nukentėjusieji. Vyriausybė paskyrė 100 tūkstančių litų pašalpa. Veikė šalpos komitetas.

Siaurinta Nemuno vaga ties Kaunu. Pradėjo pilti pylimą Veršvių - Lampėdžių ruože. Santakos pakraščiu sukėlė ištisą eilę polių antkrantinei. Potvynis grėsė Kaunui 1940 m., nes le-

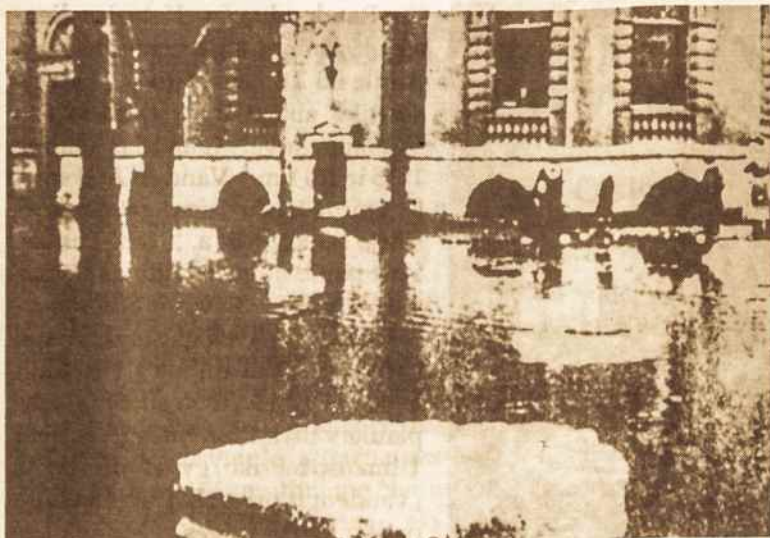
Nemunas pažymėjo Nepriklausomybės praradimo pradžią...

das Nemune siekė 0.5 m storio. Netikėta, kad jo horizontas bus didžiausias nuo 1918 m. **Nemunas pažymėjo Nepriklausomybės praradimo pradžią...** Pradėjo eiti ledai susigrūdę prie Lampėdžių. Pajudėję atsirėmė į ledo dangą ties Zapyškiu. Kitą dieną sujudėjo Neris, ir vanduo ties Kaunu pradėjo staigiai kilti. Vakare (per valandą) pakilo nuo 5.80 m iki 7.24 m. Vanduo pasiekė Rotušės aikštę. Miesto centre apsėmė Maironio ir Kęstučio gatvių dalį. Nemuno ledai prasiveržė Nevėžio slėniu. Beeidami pro Kauną, nešė didelį luotą su žmogumi V.D. tilto link. Atskubėję ugniagesiai nuleido virves nuo tilto ir išgelbėjo "valtininką". Jis "gelbėjo" artėjantį prie Geležinkelio tilto luotą ir nusiėjo nuo tilto virve... Šalinant kliūtis laivybai ir ledų susigrūdumams, pylimą pradėjo statyti Veršvių - Lampėdžių ruože. Pirmisiais tarybiniais mėnesiais prie pylimo statybos Vilijampolės - Veršvių ruože dirbo daugiau negu 2,000 darbininkų. Senamiestis saugaus pylimo nesulaukė. Nemuno vaga 1941-1945 m. niekas nesirūpino, ir didesnių potvynių neįvyko.

1946 m. potvynis Kaune buvo didžiausias miesto istorijoje. (Sovietų sąjungoje įvairaus pobūdžio nelaimės laikytos valstybine paslaptimi.) Jau sausio ir

"Valtininko" gelbėjimas prie Vytauto Didžiojo tilto

Ledai prie Banko rūmų

vasario mėn. Nemuno ir Neries ledai ties Kaunu sujudėjo ir užšalo, esant aukštam vandens lygiui ir susigrūdusiems ledams. Aukščiau Kauno Nemuno ledas siekė iki 3 m storio, o prie Vilkijos dviejų kilometrų ruože - 4.75 m. Kovo mėnesio viduryje, orai atšilus, v.h. upėse pradėjo kilti. Nemuno žemupyje stovėjo ledas. Gyventojai buvo išpėti dėl galimo potvynio pavojaus. Kovo 23 dienos šeštadienio naktį Neries ledas sujudėjo, bet nepajėgė išstumti ledo Nemune, todėl susigrūdo santakoje. Vanduo Neryje staigiai pradėjo kilti. Sirenų aliarmas skelbė pavojų. Apie antrą valandą nakties vandens banga prasiveržė pro Sargėnus, apsėmė Vilijampolę iki kalno ir Senamiesčio pakraštį. Žmonės gelbėjosi lipdami ant stogų, į antruosius aukštus. Tik iš Vilijampolės pionieriai evakuavo du tūkstančius su viršum gyventojų. Neries vanduo išardė Eigulių tilto dalį. Įsmukusiąją santvarą pionieriai atpalaidavo. Artilerija apšaudė, iš lėktuvų bombardavo 500 kg bombomis ledų sangrūdą. Aviacijai trukdė blogas oras. (Artilerija panaudota 1924, 1931 m.) Potvynis apsėmė Senamiestį ir artėjo prie Laisvės alėjos. Gelbėtas Teatro inventorių. (1931 m. gelbėjo inventorių nuo gaisro.) Skęstančiųjų gelbėjimo ir vertingo inventoriaus išsaugojimo akcijoje dalyvavo part. organizacijų, moksleivių ir studentų grupės. Vanduo užliejo pusę Laisvės alėjos nuo Kranto iki Mickevičiaus gatvių ir vis dar kilo. Medicinos fakulteto pusrūsyje vanduo apsėmė paslėptus Dariaus ir Girėno palaikus (surasti 1963 m.). Maironio g-ve vanduo artėjo prie Donelaičio g-vės banko rūsių, kur seife buvo Čiurlionio galerijos vertingiausi eksponatai ir negatyvai. Jie buvo perkelti iš V.D. kultūros muziejaus, kuris smarkiai nukentėjo, vokiečiams susprogdinus miesto elektrinę. Raktai nuo seifo prapuolė. Technikinio dalinio specialistai atidarė seifo duris. Kovo 25 dienos rytą vanduo pasiekė Vienybės aikštę,

ledai plaukė prie Banko rūmų. Netrukus vanduo užliejo miesto centrą iki Donelaičio - Gedimino g-vių, pasiekė Vytauto prospektą. Laisvės alėją apsėmė apie 1.20 m nuo jos paviršiaus. Prie Lampėdžių posto nulio v.h. Nemune siekė 8.92 m. Vienu kartu vanduo pakilo 9 m su viršum. Vytauto bažnyčioje vanduo pasiekė 2.90 m nuo jos grindų. Potvynis apsėmė daugelį Panerio ir Panemunės kaimų, žemesniausias Petrašiūnų, A. Panemunės, Šančių dalis. Daugiausia nukentėjo Vilijampolė. Buvo apsemta Petrašiūnų elektrinė ir Kleboniško vandentiekio stoties šuliniai. Po keletos valandų Nemuno ledas prasimušė Lampėdžių laukais. Pionieriai išsaugojo Geležinkelio tiltą. Aleksoto tiltas atsidūrė ledų paviršiuje ir buvo suardytas. Ledai nešė ištisus trobesius, pasitaikė naminių gyvulių. Ledonešis

ištūmė laivus iš žiemos uosto į pakraščio gatves, griovė silpnesnius pastatus. Nemuno horizontas pradėjo slūgti. Laimingai supuolė, kad Neries ledai pajudėjo kovo 27 d. vakare. Įlūžo Vilijampolės tiltas. Apsemtųjų vietų gyventojams maistą pristatė amfibiiniai autovežimiai. Kariuomenė perleido miestui 15 t pajėgumo kepyklą. Keletą dienų neveikė elektrinė ir vandentiekis. Prireikė chloruoti vandenį. Milžiniško potvynio padaryti nuostoliai buvo labai dideli. Oficialiai buvo pranešta, kad potvynio metu žuvo 114 žmonių, iš jų 90 Vilijampolėje. Tūkstančiai žmonių liko be pastogės. Pylimas būtų neapsaugojęs Kauno nuo 1946 metų potvynio.

Daugelį metų Kaune nebuvo didesnių potvynių. Paskutinis įvyko Nemuno ir Neries ledams išėjus 1958 m. Dėl temperatūros svyravimų upių aukštupiuose susidarė nauja ledo danga. Orui atšilus, ledai pajudėjo ir vietomis susigrūdo. Prasiveržęs vanduo sukėlė didžiausią hidrologinį potvynį Nemuno vidurupyje. Ties Druskininkais v.h. pakilo iki 11 m, ties Birštonu v.h. pasiekė 8.60 m. Ties Kauno hidroelektrinės statyba, kur laik. užtūra atitvėrė apie trečdalį Nemuno vagos, jo v.h. pakilo 8.85 m. Laiku paaukštinta užtūra. Kaune Nemuno v.h. pasiekė 6.90 m. Nemunas bandė sutrukdyti jo pažabojimą... Kuršių mariose vanduo nespėjo pratekėti pro Klaipėdos sąsiaurį į Baltijos jūrą. Aukščiausio lygio vanduo apsėmė pamario gyvenvietes. Nuo 1959 m. Kaunui negresia potvynio pavojus. Iš vidurinio Nemuno ruožo atplaukė ledai pasilieka Kauno jūroje ir sutirpsta. Nemuno vandens lygis ties Kaunu žymiai pažemėjo, o jo kokybė atsistato tik žemiau santakos. Gimtasis namas T. Daugirdo 5 (buv. 3) - vietinės reikšmės architektūros paminklas - liko be stogo ir baigia griūti... TŽ

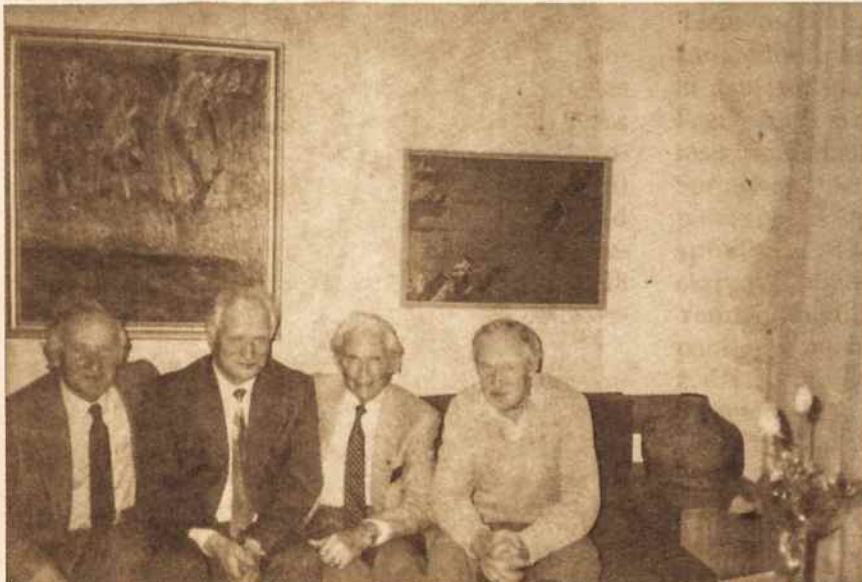
Apdovanoti žymūs Lietuvos architektai

1998 m. balandžio 8 d. iškilieji Lietuvos architektai Algimantas ir Vytautas Nasvyčiai buvo apdovanoti Auksiniu architektūros riterio ordinu.

Riterio ordinai jiems įteikti už nuopelnus Lietuvos architektūrai. Jie paruošė daugelį reprezentacinių architektūrinių projektų. Iš jų pažymėtini Vilniuje Lietuvos Seimo rūmai, Akademinio dramos teatro, viešbučio "Lietuva", centrinio pašto rekonstrukcijos, kavinės "Neringa" dekoratyvinis interjeras, Vilniaus dailės akademijos mokomasis korpusas, Vaikų pasaulio parduotuvė. Be to jie dar parengė daug paminklų projektų, parodų ekspozicijų ir valstybinių švenčių apipavidalinimų. 1982 m. jiems buvo suteikti LTSR architekto garbės vardai, taip pat tapo ir valstybinės premijos lauretai.

Šiuo metu Algimantas Nasvytis yra Lietuvos architektų sąjungos valdybos narys, VGTU profesorius ir jungtinių architektų dirbtuvių projekto vadovas, buvęs pirmosios Nepriklausomos Lietuvos Respublikos vyriausybės Statybos ir urbanistikos ministru bei Lietuvos architektų sąjungos pirmininku.

Vytautas Nasvytis yra Vilniaus akademijos senato narys, profesorius, Vilniaus miesto tarybos deputatas ir valstybinių premijų komiteto narys.

Iškilieji Lietuvos architektai Algimantas ir Vytautas Nasvyčiai 1998 metais apdovanoti Architektūros riterio ordinu.

Viešnageje 1990 metais pas Architektūros ir urbanistikos ministrą A. Nasvytį. Iš kairės: architektai Algimantas Nasvytis, buvęs Lietuvos architektų sąjungos pirmininkas a.a. Juozas Vaškevičius, svečias iš JAV Edmundas Arbas ir Vytautas Nasvytis.

Architektūros riterio ordinas įsteigtas 1998 m. sausio 2 d., kurio tikslas apdovanoti žymiausius Lietuvos architektus už išskirtinus nuopelnus Lietuvos architektūrai.

Kauno miesto iškiliamam architektui Algimantui Sprindžiui taip pat buvo įteiktas Architektūros riterio ordinas. 1998 m. balandžio 23 d. suruošta jo jubiliejinė architektūrinių darbų paroda.

Turiu pastebėti, kad broliai Algimantas ir Vytautas Nasvyčiai yra ne tik per gimimą, bet ir per kūrybą dvyniai - kartu projektavo daugelį architektūrinių objektų. Todėl ir Lietuvos spauda juos pristatydavo kaip vieną asmenį, nenorėdama jų apibūdinti skirtingomis asmenybėmis. Jie abu kartu paruošė daug paminklinių projektų, parodų ekspozicijų, apipavidalino valstybines dainų ir sporto šventes.

Man besilankant Vilniuje, nelengva buvo juos atskirti. Ne vieną kartą esu pavadinęs architektą Algimantą jo brolio vardu Vytautu. 1997 metais eidamas Gedimino prospektu, susitikęs architektą Vytautą Nasvytį, prabilau: "Sveikas, kolega Algimantai"! Atsiliepė: "Aš esu Vytautas, mane sumaišėte su mano broliu". Dėl paklaidos jie neužsigaudavo.

Pasakojo iš savo gyvenimo humoristinę nuotyki. Jiems teko dalyvauti Maskvoje vykstančioje konferencijoje. Atskridęs į Maskvą architektas Algimantas, prieš susitikdamas su kolegomis numatytoje konferencijoje, nutarė nusikirpti plaukus ir nusiskusti

barzdą. Užmokėjęs kirpėjui už paslaugą, išėjo dar po miestą pasižvalgyti. Jo brolis Vytautas, nespėjęs į ankstyvąjį lėktuvą, po kelių valandų irgi atsirado Maskvoje. Užėjo į tą pačią kirpyklą. Kirpėjas, nukirpęs Vytauto plaukus ir nuskutęs barzdą, su dideliu nusistebėjimu prabilo: "Mano 20 metų praktikoje neteko turėti tokio atsitikimo, kad per kelias valandas ataugtų žmogui plaukai ir barzda". Bet pavieniui analizuojant, jie turi ir bendrų savitumo skirtumų. Tai vieni iš žymiausių Lietuvos architektų - talentingi, draugiški privačiuose suėjimuose.

Algimantui ir Vytautui Nasvyčiams nuoširdžiai linkiu profesinės sėkmės, savo iškiliais darbais puošti Lietuvą, ypač Lietuvos sostinę Vilnių.

*Architektas Edmundas Arbas
Santa Monika, California*

Lietuvos universiteto Matematikos-gamtos fakulteto prof. Keistučio Šliūpo 110-ąją gimtadienį prisimenant

Aušrininkams Jonui ir Liudvikai Šliūpams tuolaikinėje Amerikos lietuvių "sostinėje" Shenandoah, Pensilvanijoje, 1888 m. kovo 4 d. gimė sūnus, kuriam tėvai davė lietuvišką vardą - Keistutis. (K. Šliūpas visada sakėsi esąs Keistutis, o ne Kęstutis ir Šliūpas, o ne Šliupas). Šiais metais jo 110-ojo gimtadienio proga trumpai peržvelgsiu savo brolio nueitą gyvenimo kelią. (Jis buvo mano tėvo ir jo pirmosios žmonos Liudvikos Malinauskaitės "Eglės" sūnus. Mano motina Grasilda Grauslytė buvo jo antroji žmona.)

Keistutis gimė, kai Šliūpų gyvenimas buvo vienas iš sunkiausiųjų. Tuo metu mano tėvas, neseniai persikėlęs iš New Yorko, darbavosi Shenandoah miestelyje tarp lietuvių angliakasių, leisdamas laikraštį *Lietuwiszkaži Balsą* ir rašydamas įvairias knygas - *Margumynai suraszyti dėl gero lietuviams ir Lietuwiszkieji*

Keistutis Šliūpas (1888-1932) apie 1908 m. Munchene

rasztai ir rasztininkai. Taip pat sakė be galo daug patrijotinių kalbų, bandė padėti lietuviams atgauti savo bažnyčią (pagal prof. J. Jakštą: "...šv. Kazimiero bažnyčia gavo lenką kunigą, nemokėjusį lietuvių kalbos... Kai bažnyčia pasirodė vyskupijoje įregistruota kaip 'lenkų katalikų bažnyčia', lietuviai pasijuto esą svetimi savoje statytoje bažnyčioje. Šliūpas nepaliko abejingas lietuvių rūpesčiui ir stengėsi padėti"), kovojo už savuosius įsitikinimus, bandė apšviesti bemokslus tautiečius. Tuo metu Jonas Šliūpas įsteigė "nedel-dienienę mokyklą" ir joje bemokydamas išleido į rietenas su lenkais, vadinamais naujalenkais. Suorganizavo lietuviams kooperatyvinę krautuvę. Prie laikraščio leidimo jam talkino ištikima darbininkė - jo žmona "Eglė", kuri po dienos darbo siuvelyje, sugrįžusi namo prižiūrėjo du naujagimius vaikus, kartu padėdama *Lietuwiszkažiam Balsui*. Tad nenuostabu, kad šeima skurdžiai gyveno, kartais net vaikai neturėdavo ko pavalgyti.

Pagal mano turimus dokumentus (keliasdešimt dokumentų kopijų gavau iš Lietuvos centrinio valstybinio archyvo Vilniuje), prof. J. Jakšto knygą *Dr. Jonas Šliūpas - Jo raštai ir tautinė veikla* ir, pasiremdamas

Keistutis Šliūpas ir aušrininkas dr. Jonas Šliūpas (Lietuvos pasiuntinys Latvijai ir Estijai) Lietuvos atstovybėje Rygoje apie 1919m. gruodžio mėn.

Nuotr. iš "Aušrininko dr. Jono Šliūpo archyvo" Burlingame, CA

Bostone išleistos *Lietuvių enciklopedijos* XXX tomu, pastebėjau, kad Keistutis pradžios mokslus baigė Shenandoah ir Philadelphijoje, Pensilvanijoje. 1907 m. baigė Pensilvanijos aukštosios technikos mokyklos inžinerijos ir fizikos skyrių. Po to įstojo į Pensilvanijos universitetą studijuoti mediciną, bet jam tėvo profesija nebuvo prie širdies. Pabandęs šias studijas vienerius metus, 1908 metais išvyko į Muncheno (Vokietijoje) Politechnikumą. Amerikon sugrižęs 1910 metais įstojo į Chicagos universitetą, bet susirgo džiova ir kurį laiką turėjo nutraukti studijas. Gydėsi pas tėvus namuose. Po dvejų metų vėl stojo į Pensilvanijos valstybinę kolegiją. 1914 metais gavo meno ir mokslų (science) bakalauro laipsnius. Tais pačiais metais Madisone, Wisconsin universitete, buvo laborantu, 1915 m. - instruktoriumi, 1916-1917 m. - fizikos assoc. profesoriumi, 1917 m. Kolumbijos universitete, New Yorke, - fizikos dėstytoju. Nuo 1918 m. vėl tęsė fizikos studijas Yale universitete (New Haven, Conn.). 1920 m. atvyko į Lietuvą.

1919 m. pabaigoje ir 1920 m. pradžioje talkino savo tėvui, to laiko Lietuvos atstovui Rygoje. Lietuvoje dirbo užsienio reikalų ministerijoje, vėliau mokytojavu Biržų gimnazijoje, o 1921 m. lapkričio 1 d. persikėlė į Kauną. Nuo 1922 m. spalio 1 d. Lietuvos universiteto Gamtos-matematikos fakulteto Fizikos katedros vedėjas, o nuo 1930 m. ekstraordinarinis profesorius.

Citata iš Lietuvos centrinio valstybinio archyvo dokumento (F.631, Ap.3, B.737, L.16):

"Lietuvos Universiteto Matematikos Gamtos Fakultetui. Iš pristatytų piliečio Keistučio Šliūpo dokumentų... matyti: 1) kad pilietis K. Šliūpas yra baigęs aukštąją mokyklą, kuri savo laipsniu pilnai atitinka universitetui ir turi 'mokslo bakalauro' laipsnį (atitinka buvusiam Jūsų universitetų kandidato laipsniui) su pažymėjimu, kad jis specializavosi iš fizikos; 2) kad jis buvo kviestas prisidėti prie Wiskonsino universiteto naujos fizikos laboratorijos sutvarkymo; 3) kad 1918 m. vasaros semestre jis darbavosi Kolumbijos universitete kaip fizikos instruktorius.

Remiantis aukščiau nurodytomis piliečio K. Šliūpo, kaip fiziko, kvalifikacijomis, siūloma Matematikos-Gamtos Fakultetui pakviesti jį Lietuvos Universitetan kaip fizikos docentą, pavedus jam skaityti termodinamikos kursą.

Prof. V. Čapinskis ir Z. Žemaitis
Kaunas, 24.V.1922"

Pateikiu ir kitą įdomų išrašą (L.C.V.Arch. F.631, Ap.3, 8.737, L.34):

"Respublikos Prezidento Aktas No. 359. Pasirėmęs Lietuvos Valstybės Konstitucija (Para.50),

Vytauto Didžiojo Universiteto Statutu (Para.48) ir Švietimo Ministerio teigimu (1930 m. rugpjūčio mėn. 20 d. No.13676), paskiriu nuo 1930 m. rugsėjo mėn. 1 d. Vytauto Didžiojo Universitetan: ...Matematikos-gamtos Fakultetan... Šliūpą Kęstutį, Fizikos Ekstraordinariu profesoriumi...

(Antspaudas su parašu)

A. Smetona, Respublikos Prezidentas
(Parašas) Inž. K. Šakenis, Švietimo Ministeris"

Prof. Keistutis Šliūpas 1931 m. spalio 1 d. dėl džiivos ligos pasitraukė iš Vytauto Didžiojo universiteto. Gydėsi Šveicarijoje ir Varėnoje. Mirė 1932 m. lapkričio 15 d. Varėnos sanatorijoje. Palaidotas šalia motinos aušrininkės "Eglės" Šliūpienės, Kauno miesto kapinėse (netoli Vytauto prospekto ir Miško gatvės sankryžos, užpakalyje buv. sovietų pastatytojo "keturių komunarų" paminklo), kurios sovietmečiu buvo panaikintos, ir dabar virš jų palaikų esantuotoje aikštelėje žaidžia mokyklos vaikai. Vytauto Didžiojo universitetas nors dabar galėtų pasirūpinti, kad palaikai būtų perkelti į tinkamesnę vietą.

Bostone išleistoje *Lietuvių enciklopedijoje*, XXX t., p. 62, yra toks aprašymas:

"Fizikas prof. Keistutis Šliūpas buvo veiklus Čikagos lietuvių gyvenime, daug dirbo nuo 1910 m. įvairiuose liet. draugijose, vadovavo didelei Čikagos imigrantų vakarinei mokyklai ir t.t., bendradarbiavo JAV liet. spaudoje. Lietuvoje bendradarbiavo 'Šiaulių Naujienose' (kurių vienas iš iniciatorių, vėliau redaktorius, buvo jo tėvas dr. Jonas Šliūpas), 'Lietuvoje', 'Lietuvos Naujienose', 'Švietimo darbe' ir kt.; piešė karikatūras ir leido satyrinį 'Ragutį'. Iš fizikos mokslų gausiai spausdino 'Kosmos', 'Technikoje' ir kt. Pagrindiniai jo darbai: 'Termodinamika' (1923), 'Ant-rasis termodinamikos dėsnis' (Technika 1925), 'Spiral Springs of Quartz' (Nature, June 1925), 'Spiruoklinės plunksnos iš kvarco' (Technika 1927), 'Kosminiai spinduliai' (Kosmos 1926), 'Trys dalykai iš eksperimentinės fizikos' (t.p. 1926), 'Dinaminis būdas Young'o moduliui nustatyti' (Technika 1927). Yra parašęs ir muzikos kūrinių 'Tėvynė' (solo su fort.), žodžiai V.K. Račkausko, išleido Katrė A. Garmus, Scranton, PA".

Prieš kelerius metus Vilniuje sutikau vieną profesorių, kuris teigė, kad ir dabar Vytauto Didžiojo universitete, Fizikos fakulteto laboratorijose, dar tebevertojamas prof. Keistučio Šliūpo sukurtas moky-mo modelis. Jam mirus VDU Matematikos-gamtos fakultetas prof. K. Šliūpo priešmirtiniu pageidavimu perėmė 220 jo turėtų mokslinių knygų (LCVA: F.631, Ap.3, B.737, L.57-68).

Inž. Vytautas Šliūpas, P.E.
Burlingame, CA

LIETUVOS PAŠTO ŽENKLAI ĮAMŽINA GEN. INŽ. A. GUSTAITĮ

1998 metais Lietuvoje švenčia ANBO lėktuvų konstruktoriaus A. Gustaičio 100-ąsias gimimo metines. Kai 1997 m. kovo mėn. Čikagoje lankėsi Lietuvos Seimo pirmininkas prof. Vytautas Landsbergis, ALIAS centro valdyba profesoriui įteikė laišką, kuriame prašė gerb. Seimo pirmininko pritarimo ir tarpininkavimo, kad Seimas įgaliotų Lietuvos vyriausybę įsteigi naują Lietuvos valstybės specialų pašto ženklą, kuriuo pagerbtų ir pažymėtų buvusį Lietuvos karo aviacijos viršininką, ANBO lėktuvų autorių, mokslininką, tolimų skrydžių lakūną, generolą Antaną Gustaitį, 1941 metais sušaudytą Maskvos Butyrkų kalėjime. Seimo pirm. prof. V. Landsbergis, vėliau į ALIAS centro valdybos laišką maloniai atsakė, kad dėl A. Gustaičio pašto ženklo įsteigimo kreipsis į atitinkamas įstaigas. Be to jau daugiau panašių prašymų A. Gustaitį pagerbti Seimą pasiekė iš Lietuvos aviatorių bei kitų.

1997 m. liepos 17 d. dienraštis *Lietuvos Aidas* skelbė valstybinės įmonės "Lietuvos paštas" konkursą sukurti pašto ženklus 1998

metais lėktuvų konstruktoriui lakūnui A. Gustaičiui 100 metų (2 ženklai). Projektų pateikimo terminas 1997 m. rugsėjo 1 d. 1998 metais *Lietuvos Aidas* pranešė, kad kovo 26 d. "Lietuvos paštas" išleido į apyvertą pašto ženklus "Lėktuvų konstruktoriui A. Gustaičiui 100 metų", kurių nominalinė vertė 2 Lt ir 3 Lt, kiekvieno tiražas 0,5 mil. Viename pašto ženkle - A. Gustaičio portretas ir kylantis jo konstrukcijos lėktuvas ANBO 41, kitame - įvairios ANBO 8 modelio lėktuvo projekcijos. Jų autorius dail. Gediminas Pempė, kuris taip pat sukūrė ir pirmosios dienos voka, suvenyrinį lapelį ir du atvirukus, tais pačiais kaip ir pašto ženklai motyvais, bei proginį antspaudą.

Lietuvai atgvus Nepriklausomybę, pasirodė tik vienas pašto ženklas aviacijos tema - 1993 metais S. Dariaus ir S. Girėno transatlantinio skrydžio 60-mečiui paminėti. Iki sovietų okupacijos Lietuvos paštas išleido 14 aviacijai skirtų laidų - 79 ženklai.

V. Peseckas

Minint garsaus lėktuvų konstruktoriaus ir lakūno Antano Gustaičio 100-ųjų gimimo metinių dieną, Valstybės įmonė "Lietuvos paštas" išleido į apyvertą sukakčiai skirtų ženklų ir vokų seriją.

Nuotr. Eltos

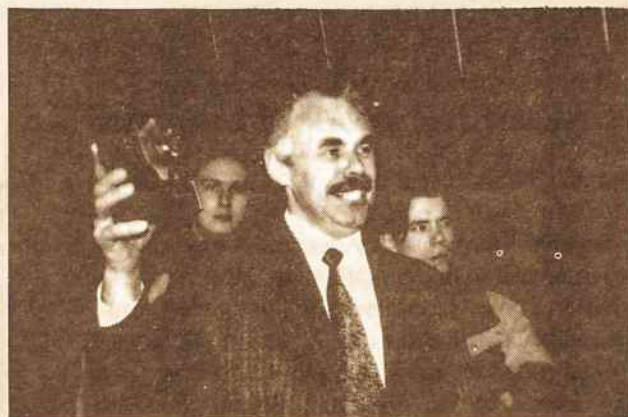
Vilniaus Gedimino technikos universiteto Antano Gustaičio aviacijos instituto lentą atidengia VGTU rektorius, prof. habil. dr. Edmundas K. Zavadskas, aviacijos veteranas Viktoras Ašmenskas ir Lietuvos kariuomenės vadas generolas-leitenantas Jonas Andriškevičius.

VGTU Antano Gustaičio aviacijos institutą šventina monsinjoras Kazimieras Vasiliauskas.

Prie Antano Gustaičio portreto Aviacijos instituto salėje. Iš kairės dailininkės Ramunė Muralienė ir Asta Rudminaitė, portreto autorius dail. Jurijus Grigarovičius ir vienas iš minėjimo organizatorių VGTU Informacijos ir ryšių direktorius doc. Algimantas J. Nakas.

VGTU Antano Gustaičio aviacijos instituto direktorius prof. habil. dr. Jonas Stankūnas minėjimo dalyviams pristato šventės rytą gautą iš Amerikos lakūno Vytauto Pesecko dovaną - brigados generolo, lakūno konstruktoriaus Antano Gustaičio biustą.

Bendras minėjimo vaizdas.

Per minėjimą kalba aviacijos veteranas Viktoras Ašmenskas.

DAILININKAS ADOMAS VARNAS

1879.01.02 - 1979.07.19

Artėja dailininko, prof. Adomo Varno gimimo 120-sios metinės. Ta sukaktis skatina mus prisiminti iškilų joniškietį, jo kūrybos idėjų poveikį Lietuvos kultūrai. Mokėsis Peterburge, Krokuvoje, Ženevoje, gyvenęs Rusijoje, grįžęs į nepriklausomą Lietuvą ėmėsi organizuoti parodas, fotografavo kryžius, stogastulpius, koplytstulpius ir išleido albumą "Lietuvos kryžiai". Jo iniciatyva įkurta Kaune 1920 m. Meno kūrėjų draugija, kuri turėjo teatro, muzikos, literatūros ir plastinio meno sekcijas. Kaune taip pat įsteigė J. Vienažinskio vedamus piešimo kursus. Šio dailininko kūrybos raida mūsų šeima domėjosi, nes su juo Mintaujos gimnazijoje mokėsi kartu mūsų dėdė Augustas Kolyčius, kurio įspūdingą portretą buvo aliejumi nutapęs dailininkas J. Vienažinskis. Pats su dėde ne kartą lankėsi mūsų tėviškėje.

Gyvenimo bangos dailininką A. Varną nubloškė į Čikagą. Lietuvių kapinėse juodo akmens paminklas primena jo ir žmonos Marijos - Montessori vaikų darželių ir pradžios mokyklų steigėjos Lietuvoje amžinojo poilsio vietą.

Dailininkas Adomas Varnas mažai gyveno Joniškėje, retsykiais aplankydavo čia gyvenančią savo motiną. Naujajai Joniškio bažnyčiai dovanojo "Angelas sargas" savo tapytą didžiulį paauksuotais rėmais paveikslą, kuris užėmė visą šoninį altorių. Joniškietė džiaugėsi, kad savo kraštiečius menininkas pagerbė tokia didele dovana, prisimena Elena Tamulytė. Bet, jos nuomone, matyt, po rekonstrukcijų paveikslas sumažintas. Mūsų tėvelis sakydavo, kad Joniškio bažnyčiai A. Varnas padovanojo du paveikslus, bet mes kito nežinome.

Joniškio vidurinėsios mokyklos įsteigimo rūpintojas ir pirmasis jos direktorius Balys Žygelis jau dirbo Kaune "Spaudos fondo" direktoriumi. Jis visą gyvenimą palaikė kultūrinius ryšius su Joniškiumi, įvairiomis progomis atvažiudavo ir pas mus apsistodavo. Jis buvo mūsų sesers Danutės krikštėvis.

Taigi Balys Žygelis Kaune susitarė su dailininku ir suorganizavo Adomo Varno kūrybinę parodą Joniškėje. Darbų koordinatoriumi vietoje pakvietė mūsų tėvelį Praną Kerelį, o šis - nemažai talkininkų.

Antrame aukšte virš naujosios moderniškos Joniškio pieninės buvo salė. Joje įrengė šią parodą, skirtą dailininko artėjančiam 60-čiui. Tais ar kitais metais Joniškio Upytės gatvę pavadino Adomo Varno vardu. Mat, nepriklausomai Lietuvai ypatingai nusipelnusiems žmonėms kaip Kiprui Petrauskui, Antanui Smetonai, Aldomui Varnui ir gal kitiems gyviems esant (o ne po mirties) valstybė atsidėkodavo jų vardus suteikdama gatvėms. Tada Upytės upė pavasariais plačiai išsiliedavo į Joniškio pievas, į Varnų žemę. Medinis tiltas vos

atlaikydavo pavasario potvynius. Dabar einu vėl vadinama Upytės gatve, o upelio - nė žymės. Gal vienas kitas prie jo išlikęs medis vešlesnis atrodo, matyt, maitinamas požeminiais Upytės syvais. O 19 amž. ir dar 20-jo pradžioje buvo gan keista mada: pavasarį ūkininkai į Joniškį suveždavo kiaules ir paleisdavo, o rudenį parsiveždavo. Kiaulės "vasarodavo" mieste, pačios pramisdavo ir svarbiausia - kokių sąžiningų miestelėnų būta: niekas svetimos kiaulės nesigviešė. Jos ir varnos buvo geriausi miesto sanitarai.

Prie Varnų namo memorialinė lenta, o gatvės pavadinimas garbiam dailininkui pagerbti tik mažam skersgatvėliui besuteiktas... Taigi, toks gyvenimas...

O tada, 1938-ųjų sausį ir vasarį, Joniškėje pirmą kartą tokia didelė autorinė dailės paroda ir dar joniškietiška! Minios žmonių plūdo žiūrėti. Gimnazijos mokinius vedė klasėmis. Naujiena - kokių dar nebūta. Kaip prisimena tada gimnazistas, nūn inžinierius, visuomenės veikėjas Jonas Antanaitis, didelį įspūdį jam paliko tapybos darbai: spalvos, temos, varniškas stiprus stilius. Parodoje dar buvo eksponuojami pašto ženklų projektai, šaržai, grafikos darbai. Salė pilnut pilnutėlė meno kūrinių. Lietuvių kalbos ir literatūros mokytojas Dieninis mokiniams paskyrė parašyti rašinių apie šią parodą. Jono Antanaičio darbas buvo pripažintas kūrybingiausias, ir mokytojas jį skaitė visiems mokiniams, dar primindamas, kaip reikia analizuoti meno kūrinius, į ką atkreipti dėmesį, ką pastebėti ir suvokti. Ilgai joniškietė gyveno patirtais parodos įspūdziais. Iki šiol tekdavo jų išgirsti. Seniai Sidabrės laikraštyje skaičiau daktaro Gailiūno dukters atsiminimus ir analizavau nuotrauką ten įdėtą. Pastebėjau kai kurių netikslumų. Mūsų šeima gyveno šalia Varno motinos Varnienės-Čepulienės namo. Pirkdavome iš jos pieną, o vaikai draugavom, per tvorą laipiojom, žaidėm. Jų name veikė pradžios mokyklos klasė, kurią lankė mano sesuo Danutė.

20-jo amžiaus pradžioje Joniškėje virė itin aktyvus kultūrinis gyvenimas. Pavyzdžiui, čia dirbo mokytojas Rudzinskas, vėliau dėstęs skulptūrą J. Naujalio meno mokykloje Kaune. Dailininkė Tarvydaitė, vėliau dėščiusi piešimą Kauno II vidurinėje (dabar Maironio) mokykloje. Gimnazistus patraukdavo mokytojas Gedgaudas, apie 1929-30 metus restauravęs Joniškio bažnyčios paveikslus. Buvęs labai dievotas. Be piešimo dar mokęs buhalterijos, lotynų kalbos, istorijos, kurią taip puikiai išaiškindavęs, kad daugelis tik labai gerai mokėsi, - prisimena Kostas Jonkus.

Taigi, grįžkime prie parodos. Mūsų šeimos albume buvo 4 nuotraukos apie šią A. Varno parodą. Išliko viena. Kitoje jos pusėje tėvelio ranka užrašyta: "A. Varno parodos užbaigimas 1938 m. vasario 12 d. Pakuojame paveikslus išgabėnimui į Kauną, į parodą". Išvardintos pavardės. Parodos aptarimas vyko pieninės salėje. Susirinko daug žmonių. O paskui, kaimynystėje,

Dailininko Adomo Varno parodos užbaigimas Joniškėje 1938 m. vasario 12 d.

Pakuojame paveikslus išgabenimui į Kauną, į parodą.

Iš kairės: Staškevičius iš Sabačiūnų k., Joniškių valsčiaus viršaitis; pasilenkęs - Orvidas, gimnazijos direktorius; Butkus - bendrovės vedėjas; Pranas Kerelis - pašto viršininkas; Adomas Varnas - dailininkas; Tarvydaitė - dailininkė, Lietuvos banko Joniškių skyriaus tarnautoja; Rudzinskas - gimnazijos dailės mokytojas.

mūsų bute vyko susitikimas - dar kartą aptarimas, kadangi mes buvome kaimynai, mūsų tėvelis buvo Joniškėje parodos organizatorius. Iš Kauno atvažiavo Stasė ir Balys Žygeliai šios parodos įkvėpėjai. Atsivežė tortą (mūsų mamytė irgi kepė tortą), kumpį, paukščių ir kita. Kaimiškos gėrybės tuo laiku nebuvo naujiena, todėl, kiek prisimenam, vaisėms pirkto marinuotų mažyčių agurkėlių, olandiško sūrio, rūkytų žuvelių. Tuo laiku vaikai prie svečių stalo nedalyvaudavom, tik pasisveikindavom ir turėdavom sprukti į kitą kambarį. Tąkart pakvietė mano seseris Danutę ir Genovaitę paskambinti pianinu ir padeklamuoti po eilėraščių. Kiek prisimenam iš tėvų pasakojimų, Stasė Žygeliene deklamavo savo kūrybos eilėraščių, Valstybinio teatro solistė Joniškių vaistininke žmona Šukevičienė dainavo solo. Taip pat skambėjo dainininko Stankaičio iš Bivainių kaimo vedamos dainos. Dar dalyvavo Motiejus Karklius iš Ropininkų k., Antanaičiai iš Kurmaičių, Petraičiai iš Kirnaičių. Kitų neprisimenam. Tikriausiai - kurie yra išlikusioje fotografijoje, (žr. nuotrauką).

Dailininkas Adomas Varnas, atsidėkodamas už parodos organizavimą, B. Žygeliai padovanojo savo tapytą didžiulį paveikslą "A. Mickevičiaus slėnis". Šis paveikslas Žygeliai namuose visad kabėjo virš sofos svetainėje. Dabar antrosios jo žmonos dailininkės Leokadijos giminių bute Kaune.

Su Čikagoje gyvenančiu dailininku B. Žygelis norėjo susirašinėti, nors per laiškus pasikalbėti, paklausti, papasakoti. Mūsų teta mokytoja Ona Kolyčiūtė-Markevičienė atsiuntė jam A. Varno adresą. B. Žygelis senam savo bičiuliui rašė ne kartą, bet nuogastaudavo, kad atsakymų nesulaukia...

Kai aplankome parodas mūsų muziejuose, nejučiom ieškome jose mums mielų, artimų, žinomų ir taip brangių savo idėjomis, temomis, stiliumi dailininkų darbų. Vilniuje, Kaune, Čikagoje matėme ir Adomo Varno kūrinių. Sustojame prie jų ilgam. Prisimename Žiemgalą, Tėviškę, susitikimus. Ir negali patikėti, kad visa tai jau istorija, kad tie garbūs mūsų mylimi ir mus mylėję žmonės jau Anapilyje... Kaip ir A. Varno 1912 m. nutapytame aliejiu autoportrete "Bangose": veržiamės, žvelgiame pirmyn. O gyvenimas lyg vėjas nutolsta... Žmona Marija ir jis pats ėjo per gyvenimo bangas, vėjų nenugalėti. Nešė Lietuvai kūrybos idėjas, reišė Tėvynės meilę savo prasmingais darbais.

Marija Varnienė - M. Montesori auklėjimo idėjų pirmtakė Lietuvoje. Ji įsteigė Kaune Montesori vaikų namelius, pavyzdinę Montesori pradžios mokyklą, kurioje buvo dirbama remiantis dvasine vaiko plėtra, padedančia išvengti įvairių problemų: kaip vaikiškų kaprizų, užsispyrimo, neklusnumo, tinginystės ir padedančia susikurti vieingesnę, dvasingesnę asmenybę.

Tos idėjos plito po Lietuvą. Joniškių vaikų darželis, kuriam vadovavo rašytojo J. Grušo žmona Grušienė, buvo įsikūręs pradžios mokyklos (dabar II vidurinė mokykla, Livonijos g.) pusrūsyje iš kiemo pusės. Aš tą darželį lankiau. Po langais kiek erdvės - kiek akys aprėpia. Didelis didelis kiemas. Kol nubėgdavom vaikai lenktyniaudami iki galinės tvoros, vėl grįždavom pau pailsę. O dabar - kiemo erdvės nebėra... Jį užgožė jame pastatytas vaikų darželis. O aplink namai. Tad kur dėtis vaikams? Kur pasiausti per pertraukas? Kiek teko patirti, jame vaikai buvo auklėjami Montesori idėjomis. M. Varnienė savo darbą tęsė gyvendama užsienyje, o jos pasekėja ir mokinė Domicelė Petrutytė - ir vėl nepriklausomoje Lietuvoje propaguoja Montesori auklėjimo metodą, vadovaudama kursams, savo knygomis, paskaitomis, kurių aš 1989-93 m. taip pat klausiausi.

Tikiu, kad dailininko Adomo Varno gimimo sukakčiai paminėti sulauksime naujų jo kūrybos studijų, dailės darbų rinkinių, atsiminimų. Atminimo įamžinimo nusipelnė jie abu - Marija ir Adomas. Per mažą memorialinės lentos prie namo Upytės g. 23 Joniškėje.

Mano šie prisiminimai lig šiolei niekur neskelbti - publikuojami pirmą kartą.

Šaltiniai: mano tėvų Liucijos ir Prano Kerelių, Balio Žygelio, Danutės Kerelytės-Gorauskienės, Genovaitės Kerelytės-Radžiūnienės, Elenos Tamulytės, Kosto Jonkaus, Jono Antanaičio prisiminimai, mano įspūdžiai.

1. Marija Montesori, Mokslinės pedagogikos metodas, K., "Šviesa", 1992.

2. Lietuva, Lietuvos enciklopedija, penkioliktas tomas, antras leidimas, Lietuvos enciklopedijų redakcija, Vilnius, 1990.

Irena Liucija Kerelytė, Kaunas

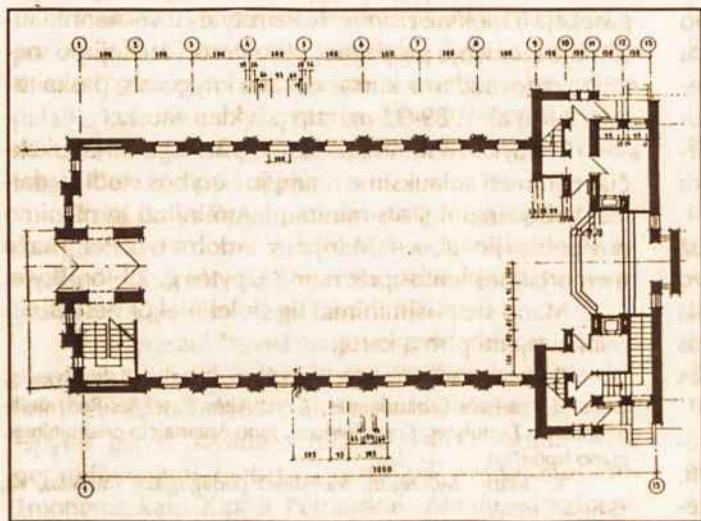
BAŽNYČIA MARKSE

Antanas Panavas
Vilnius

Kad bus kada nors statoma bažnyčia Markse, prieš gerą dešimtmetį nebūtų patikėjęs pats didžiausias optimistas.

Per visą sovietmetį vykęs įnirtingas šventovių naikinimas neaplenkė ir šio miesto gražiosios bažnyčios. Niokojo ir griovė ją ilgai, nes buvo tvirtai pastatyta. Ją pastatė vokiečiai, kurių protėviai atvyko į Pavolgi carienės Ekaterinos laikais. Būdami darbštūs, sumaniai tvarkėsi, pavyzdžingai ūkininkavo ir tapo sektinu pavyzdžiu vietos gyventojams. Tačiau 1941 metais, prasidėjus karui, visa tauta buvo išstremta ir išblaškyta po tolimiausius ir atšiauriausius sovietijos pasviečius.

Praėjus didžiųjų negandų laikotarpiui, beveik po poros dešimčių metų, išlikę gyvi vokiečiai pradėjo grįžti į gimtąsias vietas prie Volgos. Čia jų, kaip ir visų tremtinių, niekas nelaukė. Jų pusiau suniokotuose namuose gyveno kažin kokie perėjūnai, valkatos. Nors pagal įstatymus vokiečiai galėjo atsiimti tai kas jiems priklausė, tačiau biurokratinės kliūtys buvo tokios didelės, kad kai kurie iš jų apsiverkė grįždavo atgal į buvusios tremties vietas, o stiprenės šeimos pirkė namus Markse arba arti jo. Nors čia nebuvo jokios pramonės, tačiau vokiečiai, būdami sumanūs ir darbštūs, greitai prasigyveno.

Planas

Pritaikant Markso sklypui, pastatas vienu žingsniu sutrumpintas

Svarbiausia ko jie tikėjosi, tai atgauti dar galutinai nesugriautą bažnyčią, susiremontuoti ją ir melstis taip, kaip jų tėvai ir protėviai čia meldėsi. Tačiau vietos valdžia, pajutusi vokiečių spaudimą, ne tik negražino bažnyčios, bet galutinai ją sugriovė.

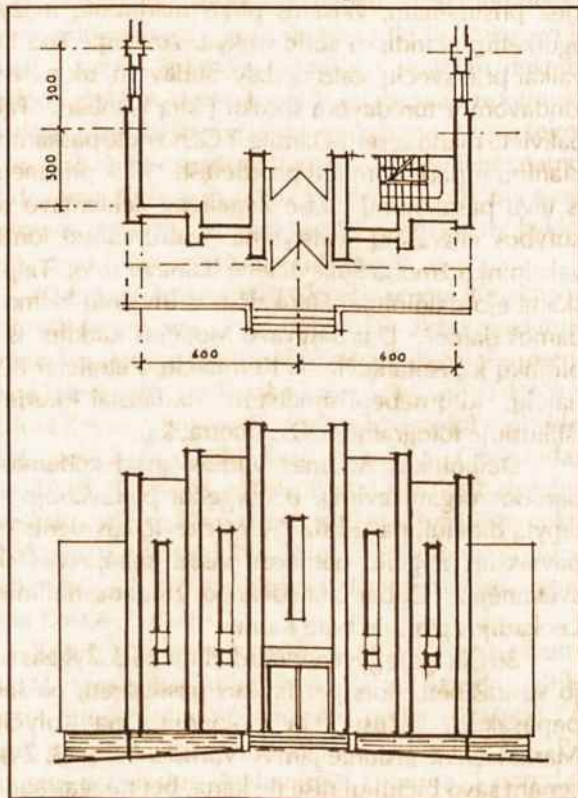
Vokiečiai nenusileido. Jie visomis galimomis priemonėmis, asmeniškais prašymais, peticijomis su daugeliu parašų atakavo net tik Saratovą, bet ir Maskvą.

Tuo metu politinė padėtis keitėsi į geresnę pusę, tikinčiųjų persekiojimas atslugo, ir Markso valdžia, gavusi nurodymus iš aukštesnės valdžios, leido statyti bažnyčią.

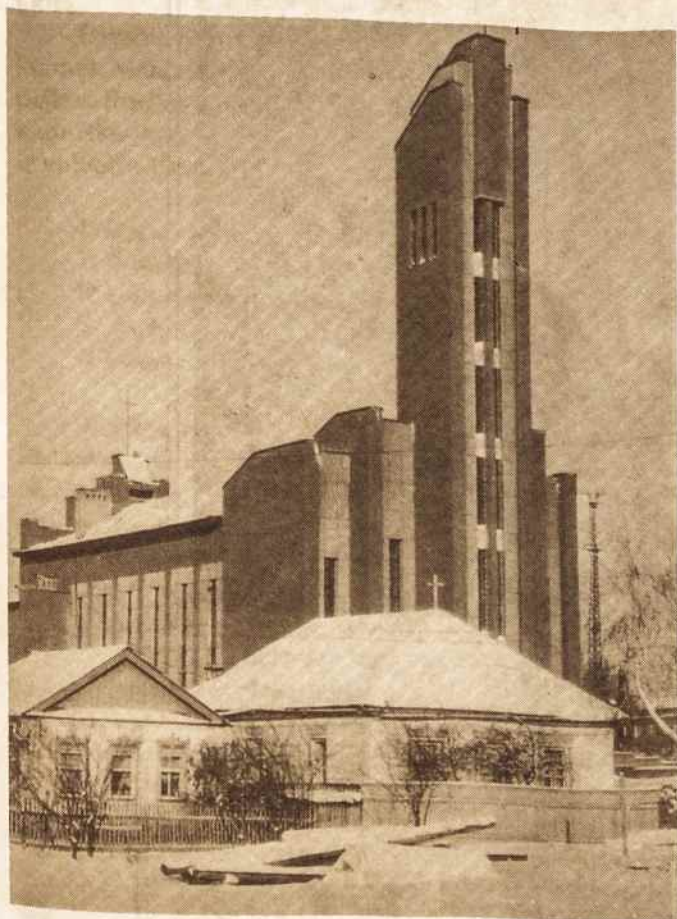
Statybos reikalais tuo metu rūpinosi jaunas, tik ką baigęs Kauno kunigų seminariją, Markso parapijos klebonas kunigas Joseph'as Werth'as. Jis anksčiau kurį laiką gyveno Lietuvoje kunigo Kazimiero Žemėno globojamas. Čia patarnaudamas prie bažnyčios zakristijonu, gerai išmoko lietuviškai, pasiruošė stojimui į seminariją.

Bendri statybų reikalai jį suartino su Ignalinos parapijos klebonu kunigu Ignu Jakučiu, kuris didelių pastangų dėka taipogi buvo gavęs leidimą bažnyčios projektavimui ir statybai.

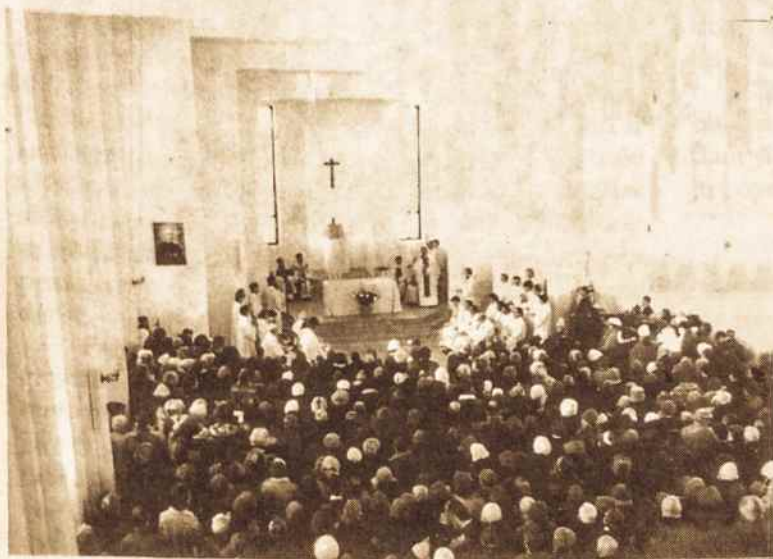
Tuo metu sovietinėje raštijoje ir valdininkų kalbose žodžio "bažnyčia" buvo vengiama. Vadinta bažnyčias kulto pastatais arba maldos namais. Taigi ir duodama leidimą projektavimui, valdžia reikalavo, kad būsimasis pastatas nebūtų panašus į bažnyčią.

Kompromisinis variantas pagal valdžios reikalavimą

Bendras bažnyčios vaizdas

Bažnyčios konsekravimo iškilmės

Vyskupas Joseph Werth Kristaus Karaliaus bažnyčią Markse konsekrovo 1993 m. lapkričio 21 d.

Buvo ribojamas aukštis, plotas, o apie bokštą nebuvo nei kalbos. Matyt valdžia svajoto pritaikyti garsųjį Klaipėdos atvejį - nusavinus bažnyčią, turėti salę. Nežiūrint užduoties nedėkingumo, reikėjo ieškoti kompromiso. Didžiausias dėmesys buvo kreipiamas į aiškumą, greitą, paprastą statybą, maksimaliai panaudojant industrinius, unifikuotus elementus, o statybos eiliškumą organizuoti taip, kad vidaus darbai būtų baigti anksčiau už išorės. Kada brėžiniai buvo detalizuoti iki darbo projekto lygio, Lietuvoje įvykiai klostėsi palankesne linkme. Ignalinos bažnyčiai buvo išskirtas didesnis sklypas, o bažnyčios projektavimui buvo paskelbtas konkursas, į kurį įsijungė pajėgūs architektai. Kompromisinis variantas tapo nebereikalingas ir jis buvo atiduotas Marksui.

Perduodant projektą, reikėjo susitikti su vietos projektuotojais bei statybininkais ir aptarti jo pritaikymo sąlygas vietoje.

Ankstyvą vasario mėnesio rytą, po Vilniaus Arkikatedros atšventinimo, su kun. Joseph Werth išskridome į Saratovą. Po tarpinių nusileidimų Gomelyje ir Voroneže, Saratovą pasiekėme antroje dienos pusėje. Oras buvo visai nežemiškas. Lynojo.

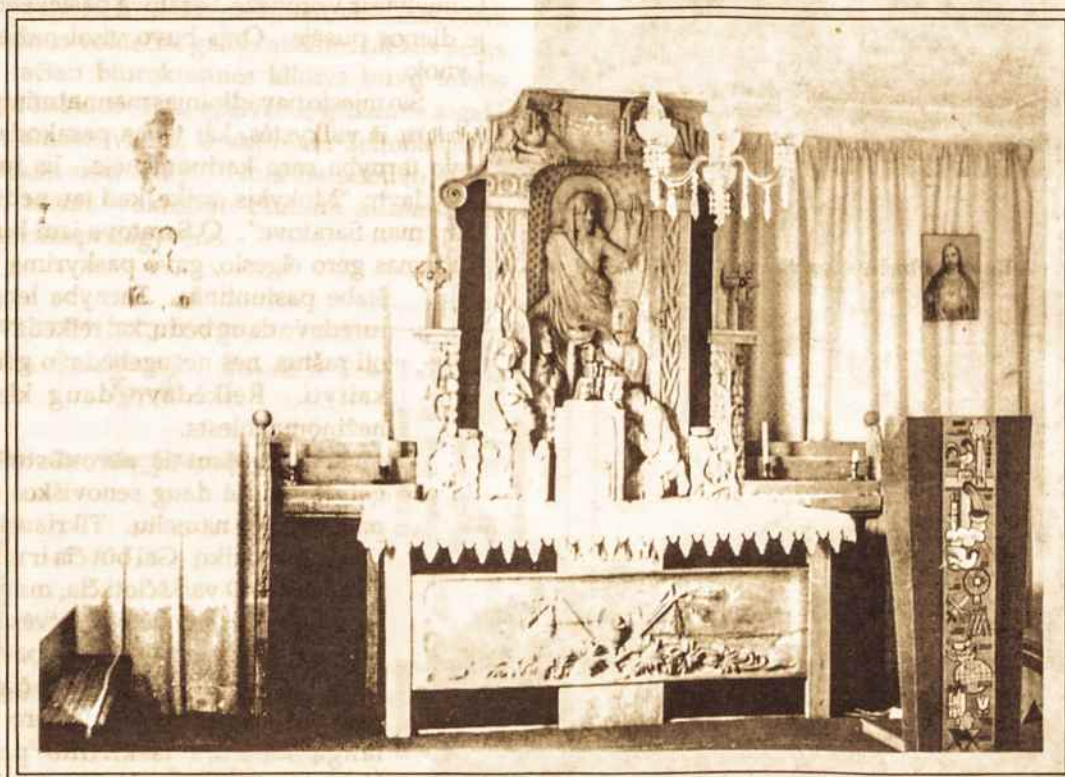
Šio miesto pavadinimas mano atmintyje buvo ištrigęs iš vaikystės, kai tėvas pasakodavo apie savo tarnybą caro kariuomenėje. Jis man tada sakydavo: "Mokykis, vaike, kad tau nebūtų taip, kaip man Saratove". O Saratove jam buvo taip. Būdamas gero elgesio, gavo paskyrimą tarnauti štabe pasiuntiniu. Tarnyba lengva, bet turėdavo daug bėdų, kai reikėdavo išnešioti raštus, nes nesugebėdavo gerai perskaičiuoti. Reikėdavo daug klajoti po nežinomą miestą.

Važiuojant iš aerouosto, abipus gatvės matėsi daug senoviškos statybos papilkėjusių namelių. Tikriausiai jie išlikę iš senų laikų. Gal būt čia ir mano tėvo vaikščiota. O vaikščioti čia, matyt, nebuvo smagu, nes duobėtose gatvėse telkšojo purvino vandens balos. Kiek pavažiavus, centre jau kitoks vaizdas, tačiau, esant prastam orui, sunku buvo pro mašinos langą ką nors išskirtino pastebėti. Važiuojant tiltu per Volgą, stebino upės plotai. Ledas dar laikėsi, nes vietomis matėsi žvejai.

Kitame Volgos krante Engelso miestas su daugeliu įmonių aptvertų aukšto-

Naujos bažnyčios vidus

Juozo Jakšto išdrožtas altorius senoje bažnyčioje

mis tvoromis. Čia keliai dar prasteni - iš vienos balos į kitą.

Pavažiavus už Engelso apie 60 km į šiaurę, pasiekiamas Marksas - rajono centras, labai panašus į tipiškus Rusijos miestus, kurių pakraščiuose išsimėtę kaimiškos trobos. Vienoje iš tokių trobų buvo įsikūrusi ir vokiečių katalikų bendruomenė.

Planas schematiškai atrodė taip:

1. tamburas
2. klebono gyv. kambarys, zakristija, klausykla
3. pamaldų laikymo patalpa
4. prieškambaris, laiptai į rūsyje esančią virtuvę

Markse teko pabūti keletą dienų. Su kunigu Juozapu apžiūrėjome miestą, kurio centrinė gatvė rėmėsi į Volgą. Čia buvo valdiškos įstaigos, valdininkų gyvenamieji namai, o tarp jų ryškiai matėsi aikštelė, dar nenuvalyta nuo plytų nuolaužų. Tai buvusios bažnyčios vieta. Tapo aišku, kodėl valdžia taip skubėjo ją nugriauti. Protestantų bažnyčia, buvusi netoliese, ne tik nenugriauta, bet buvo remontuojama, pritaikant klubo poreikiams. Jos niekas nereikalavo grąžinti.

Projektavimo organizacija buvo kiek atokiau nuo centro, sename, neremontuotame name. Vadovui buvo perduoti brėžiniai, kuriuos jis žadėjo pritaikyti esamoms reljefo, geologijos ir inž. tinklų prisijungimo sąlygoms. Klausimų daug nebuvo, nes dėl industrinių gaminių buvo susitarta anksčiau, be to brėžiniuose buvo paliktos vietos jų štampams.

Kiekvieną vakarą žmonės rinkdavosi į pamaldas. Visi atėjusieji nusivilkdavo paltus, nusiaudavo batus prieškambaryje.

Pradžioje bendrai kalbėdavo rožinį, o kunigas tuo metu klausydavo išpažinčių zakristijoje. Mišių metu patarnaudavo mokyklinio amžiaus berniukai. Gražiai atrodė liturginiai rūbai, skoningai pasiūti ir saikingai papuošti. Kuklų patalpos interjerą puošė išymaus lietuvio tautodailininko Juozo Jakšto išdrožtas altorius. Susirinkdavo apie 20-30 žmonių. Kai kurie iš jų atvykdavo ir iš tolimesnių kaimų. Po pamaldų pernakvodavo pas pažįstamus, o rytais grįždavo į darbą.

Pamaldos vykdavo giliai susikaupus. Ypač gražiai elgėsi vaikai. Atrodė, kad visi susirinkusieji buvo pakilios nuotaikos ir džiaugėsi, kad po ilgo laiko jie vėl gali klausyti Dievo žodžio. Jauku buvo toje mažoje bendruomenėje. Atrodė, kad jų maldos tikros, vertingos, arba, kaip dabar sakoma, dvasingos. Kaip toli mums iki jų. Neveltui sakoma: "Kur arti bažnyčia, ten toli Dievas".

Po pamaldų tekdavosujais pasikalbėti. Vyresnieji dar gerai atsiminė tremtį. Pasakojo, kaip jų tėvai, sužinoję apie baisią tuometinės valdžios nutartį, nepuolė į paniką, o ruošėsi ramiai. Tuo metu vyko javapjūtė. Nors žinojo, kad viską reikės palikti, tačiau stropiai dirbdami sutvarkė derlių, palikdami išvalytus grūdus pastogėse.

Grįžę iš tremties, labai sunkiai įsikurdami, jie viską aukojo būsimos bažnyčios statybai. Klebonas džiaugėsi ne tik jų entuziazmu, bet ir konkrečiais darbais. Sekmadieniais, pagal jų sakymą, žmonės atvažiuodavo iš tolimesnių vietovių. Tada ne tik pastogėje, bet ir kieme būdavo ankšta.

Nors ir labai gera buvo paviešėti šioje bendruomenėje, tačiau, aptarus reikiamus klausimus, reikėjo su jais atsiveikinti ir grįžti į Vilnių.

Su Marksu ryšiai nenutrūko. Greitai buvo gauta žinia, kad projektas atsidūrė Saratove. Tuo metu bažnyčių projektavimu jau domėjosi daugelis architektų. Saratove, nekeičiant plano, buvo suprojektuotas bokštas, matyt suderinus su valdžia. Parapijiečiai bokštu buvo patenkinti, tačiau jo konfiguracija buvo tokia sudėtinga, kad tapo neaišku, kaip jį reikėtų įvykdyti.

Saratove atlikti eskizai atsidūrė Vilniuje. Reikėjo skubiai spresti, ką daryti, nes bažnyčios pamatai jau buvo pradėti vykdyti. Darbai vyko sunkiai, nes darbininkų kvalifikacija buvo žema: ką vieni padarydavo, kiti išgriaudavo ir statydavo iš naujo.

Tapo aišku, kad bokštą reikia suprojektuoti paprastą, plytinį, kaip ir visa bažnyčia. Sprendimą reikėjo duoti skubiai, nes atvažiavę žmonės laukė, o be to jau buvo kalbama apie sienų uždarymą.

Todėl, prisitaikant prie esamo plano, buvo duoti bokšto eskizai su pagrindiniais išmatavimais, nurodant vietas gelžbetoniniams sustiprinimams, nes vėjų poveikis ten didelis.

Kiek vėliau reikėjo sužinoti, kad Markse atsirado energingas vokiečių inžinierius, kuris gerai suprato brėžinius, įvedė tvarką statyboje ir per trejus metus pastatė bažnyčią.

Per tą laiką kunigas Joseph Werth tapo vyskupu ir buvo paskirtas į Novosibirską. Savo pradėtą Kristaus Karaliaus bažnyčią Markse jis konsekrovo 1993 m. lapkričio 21 d.

VALSTYBINĖ PREMIJA PASKIRTA LIETUVOS ARCHITEKTŪRINEI STUDIJAI

Lietuvos meno, muzikos bei literatūros iškiliųjų kūrėjų kategorijoje, tarp visų kitų laimėjusių 1997 metų valstybinę premiją, yra ir Vilniaus architektūrinė firma "Lietuvos architektūros studija", kur jos architektams Kęstučiui Pempei, Gyčiui Ramuniui, Kęstučiui Kisieliui ir Artūriui Ašauskui paskirti apdovanojimai už jų komercinį kompleksą "Centrum".

Architektai Kęstutis Pempė ir Gytis Ramunis.

Džiaugiamės, kad Lietuvoje atkreiptas dėmesys ir į architektūros srityje pasireiškiančius gabiuosius kūrėjus.

Architektūros menui Amerikoje skiriamas didelis dėmesys. Kiekvienais metais aliai vienoje valstijoje apdovanojami premijomis pagal pastatų paskirties kategorijas geriausi ir charakteringiausi rezidenciniai ar daugiabučiai, komerciniai, urbanistiniai projektai bei pastatų rekonstrukcijos. Per metinius suvažiavimus premijuoti darbai disponuojami parodose ne tik suvažiavimų dalyviams, bet ir publikai.

Amerikos architektų sąjungos šventėje be įvairios kultūrinės ir profesinės programos atrankos apdovanojamas Aukso medaliu tas architektas, kuris labiausiai pasaulyje išgarsėjęs savo architektūrine kūryba ar mokslu.

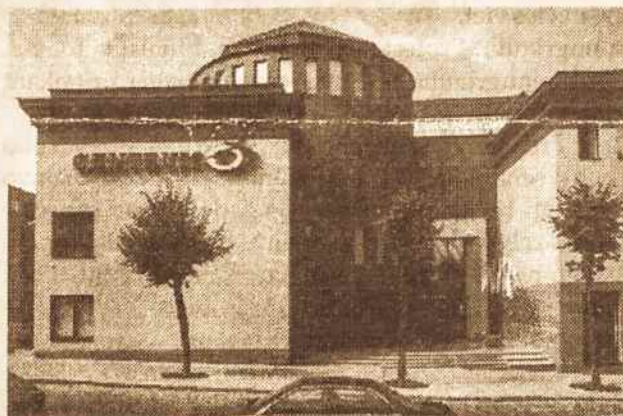
Architektūros menas svarbus kiekvienai kultūringai tautai, kaip tautos kultūrinio klestėjimo rodiklis, pažangos ar nuosmukio simbolis istorinėje analizėje.

Vilniaus architektai Kęstutis Pempė, Gytis Ramunis ir Kęstutis Kisielius buvo įvertinti pirmąją premija ir už Alytaus bažnyčios projektą skelbtame 1991 m. konkurse.

1997 metais besilankant Lietuvoje, man buvo suteiktas malonumas Vilniuje asmeniškai aplankyti keletą įvykdytų "Lietuvos architektūros studijos" architektų darbų, kurie savo architektūriniu sprendimu nesiskyrė

"Hermio" bankas Vilniuje.
Architektai - Kęstutis Pempė ir Gytis Ramunis.

Valstybinė premija už komercinį Vilniuje kompleksą "Centrum" paskirta architektams Kęstučiui Pempei, Gyčiui Ramuniui, Kęstučiui Kisieliui ir Artūriui Ašauskui.

nuo vakarietiškos architektūros.

Kauno architektų 1997 m. liepos 1 d. suruoštoje metinės šventės architektūrinių darbų parodoje pastebėjau tas pačias išvadas. Tai tikras architektūrinis su vakarų pasaulio idėjomis renesansas. Šia proga jaučiau privilegiją juos pasveikinti.

Grįžęs į Vilnių, atkreipiau dėmesį į banko "Hermis" naują architektūrinį kūrinį - gerą naujoviško sprendimo, be perdėto žaismingumo pastatą. Tai atitinka rimto banko charakteristiką, sudarančią harmoningą ir darnų derinį su kitais Vilniaus miesto Jogailos gatvėje stovinčiais komerciniais pastatais.

Už banko "Hermis" architektūrinį kūrinį kreditas priklauso architektams Kęstučiui Pempei ir Gyčiui Ramuniui.

Arch. Ed. Arbas-Arbačiauskas
Santa Monica, CA

MŪSŲ MIRUSIEJI

Šis sąrašas sudarytas iš išeivijos inžinierių, architektų, chemikų, mokslininkų, technikos darbuotojų, braižytojų ir *Technikos Žodžio* prenumeratorių. Sąrašas nėra nei pilnas, nei tikslus. Pageidautina, kad skaitytojai šį sąrašą papildytų ir patikslintų.

Sąrašo vietovės nurodo paskutinę žinomą veiklos arba gyvenamo krašto bei miesto vietovę.

Kai kurie mirusieji buvo draugų bei bendradarbių paminėti platesniuose *Technikos Žodžio* nekrologuose.

Šiame sąrašė taipogi yra įtraukti trijų ankstyvesniųjų sąrašų papildymai, kurie buvo paskelbti šiuose *Technikos Žodžio* numeriuose:

T.Ž. Nr. 2/3 (156-157), 1977, psl. 48-52. T.Ž. Nr. 3/4 (197-198), 1987, psl. 24-28.

T.Ž. Nr. 2 (208), 1990, psl. 22 ir 17.

Kostas Burba

1990 - 1998

Antanaitis, N.	-1986	Brazilia
Aperavičius, K.	-1983	Canada
Arbas, A.	1951 -1995	CA, AZ
Bajorūnas, L.	-1994	
Balkus, Kazmas (Balčiauskas)	1920 -1997	Tallahassee, FL
Baris, Jonas	1923 -1997	Chicago
Baublys, Mykalojus	1907 -1990	Stuttgart
Bielskus, P.	-1979	Florida
Biskis, Kęstutis	1917 -1997	Chicago, Dakniškiai
Biošėvas, Valejus	1919 -1993	New York, New Jersey
Birutis, Vaclovas	1901 -1995	New York, Putnam
Breivė, I	-1978	Chicago
Bruzga, Alfonsas	1923 -1997	Chicago
Čaplikas, Aleksandras	1907 -1994	Boston
Čečkus, Povilas (Čečkauskas)	1913 - 1991	Detroit
Černiauskas, J.	- 1981	

Dačinskas, Juozas	- 1992	Boston
Damas, Jurgis (Damijonaitis)	1907 - 1990	Naperville, IL
Danasas, Aleksas	1925 - 1997	Boston, Cape Cod
Daugelevičius, A.	- 1978	Canada
Daugirdas, Kristupas	1916 - 1997	Chicago
Dragašius, J.	- 1995	Canada
Gaižutis, P.	- 1989	Detroit
Galinis, Bronius	1911 - 1990	Boston
Germanas, K.	- 1980	
Girdvainis, Vytautas E.	- 1998	Chicago
Grybauskas, Algirdas	- 1986	Chicago
Grudzinskas, Jonas	1912 - 1992	Sidney, Austr., London
Gudelis, J.P.	- 1981	
Idika, Algirdas	1916 - 1996	Sao Paulo, Brazilia, St. Petersburg, FL
Ignaitis, A.	- 1988	
Ilekis, Alfonsas	1917 - 1994	Chicago, Daytona Beach, FL
Ivanauskas, Mikalojus	1909 - 1990	St. Petersburg Beach, FL
Juodikis, Leonas	1919 - 1983	Chicago
Juodikis, Petras	1924 - 1996	Chicago
Jurėnas, Povilas	1908 - 1990	Chicago
Juškevičius, M.	- 1988	Australia
Juzėnas, Stasys	1916 - 1990	Detroit
Jonynas, Algirdas	1923 - 1998	Pacific Palisades, CA
Jonynas, Vytenis	- 1998	Beverly Shores, IN
Kačinskas, Henrikas	1919 - 1996	Chicago
Kačinskas, Leonas	1909 - 1997	Washington, D.C., St. Petersburg, FL
Kapačinskas, J.	- 1992	
Karazija, K.	- 1980	
Katilius, Kazys	1907 - 1996	Chicago
Kmitas, Vytautas	1914 - 1993	Adelaide, Australia
Kotovas, Ilijus	- 1998	Riverside, IL

Kovienė-Lukšaitė, Bronė	1917 - 1992	Chicago
Krulikas, Kazys	1911 - 1977	New York, St. Petersburg, FL Toronto, Canada
Kšivickis, Jonas	1910 - 1993	Toronto, Canada
Kundrotas, A.	- 1979	
Kvedaras, Motiejus	1919 - 1998	Chicago, Linkuva
Laniauskas, Jonas	- 1992	
Lapšys, A.	- 1977	
Latonis, J.	- 1980	
Lelis, P.	- 1984	Canada
Likanderis, Eugenijus	- 1997	Chicago
Mačionis, Antanas	- 1998	New York, Florida
Malcanas, E.	- 1977	
Makaitis, B.	- 1978	
Manomaitis, Eugenijus	1909 - 1995	Boston
Matekūnas, Juozas	1904 - 1998	Detroit, Philadelphia
Meiliūnas, M.	- 1994	Canada
Mikoliūnas, P.	- 1976	
Mošinskis, Algirdas	1906 - 1991	Sao Paulo, Brazilia
Nasvytis, Algirdas	- 1981	Cleveland
Nenortas, Kostas	1920 - 1996	Boston
Pabedinskas, Kazimieras	1904 - 1998	Chicago, Vilnius
Paškevičius, Albinas	1909 - 1996	Canada
Paškus, A.	- 1988	
Petraitis, Vytautas	1897 - 1988	Chicago, Henderson, AK
Pilis, E.	- 1978	
Pyragius, E.	- 1984	Australia
Rauba, F.	- 1973	
Riauba, Juozas	1910 - 1990	Adelaide, Australia
Rimkevičius, Juozas	1910 - 1992	Chicago
Ruokis, Juozas	1914 - 1998	Chicago, Los Angeles

Sekmakas, Kazys	1919 - 1998	Chicago
Skomantas, Juozas	1923 - 1997	Beverly Shores, IN
Slabokas, Juozas	- 1995	Chicago
Sližys, Jokūbas	1893 - 1994	Toronto, Canada-Vinius
Smalinskas, S.	- 1997	
Snarskis, Bronius	1915 - 1997	Cleveland, Daytona Beach
Stašaitis, Juozas	1914 - 1993	Boston
Sušinskas, A.	- 1989	
Šatas, Romas (Shatas)	1921 - 1997	Sunny Hills, FL Huntsville, Ala
Šatinskas, H.	- 1977	
Šatraitis, Albinas	- 1991	
Šlapelis, Skaistutis	1919 - 1961	Chicago
Šlenys, Raimundas	- 1996	Chicago
Švedas, Stasys	- 1979	Chicago
Treinys, Apolinaras	1925 - 1991	Hyannis, MA
Vaitekūnas, P.	- 1982	Canada
Valys, V.	- 1995	
Varnas, Antanas	1908 - 1995	New York
Vasiliauskas, C.	- 1979	
Vasiliauskas, Vladas	1910 - 1995	Neiva, Colombia
Venclovas, V.	- 1982	
Vilūnas, A.	- 1992	Canada
Vingrys, Bronius	1921 - 1981	Melbourne, Australia
Virpša, Stasys	1917 - 1997	Chicago
Vitas, Jonas	1932 - 1998	Chicago
Zailskas, Antanas	1911 - 1997	Chicago
Zilaitis, P.	- 1981	
Žitkus, Edvardas	- 1983	Chicago

A.A. INŽ. MOTIEJUS KVEDARAS

Inž. Motiejus Kvedaras

1998 m. liepos 13 d., lankydamasis daugelį metų nematytoje tėvynėje Lietuvoje, staiga mirė statybos inžinierius Motiejus Kvedaras. Paliko kelionės metu jį Lietuvoje lydėjusią žmoną, daugybę draugų bei pažįstamų Amerikoje bei Lietuvoje.

Motiejus Kvedaras gimė 1919 m. kovo 8 d. Kalpokų kaime, Linkuvos valsčiuje, Šiaulių apskrityje, neturtingo ūkininko šeimoje. Tėvai gabų jaunuolį leido į mokslus, ir jaunas ūkininko vyriausias sūnus 1938 m. baigė Linkuvos gimnaziją. Kad susitaupius pinigų tolimesniai mokslui, kurį laiką dirbo teismo raštininku. Vokiečių okupacijos laikotarpiu mokytojavo Linkuvos gimnazijoje, dėstydamas matematiką. Atėjo Lietuvai sunkūs sovietinės okupacijos metai, ir Motiejus 1944 m. pasitraukė į Vokietiją.

Karui pasibaigus, Motiejus gyveno šiaurinėje Vokietijoje. Jam, dirbant pas vokiečių ūkininką, ne kartą reikėjo bėgti iš laukų ir slėptis nuo amerikiečių lėktuvų, kurių kai kuriems pilotams net vienas lauke triūsiantis darbininkas atrodydavo įdomus taikinys.

1946 m. Bavarijos sostinėje Munchene Motiejus pradėjo tęsti karo audrų nutrauktas studijas. Deja, atsirado sveikatos problemų ir nespėjo baigti studijų. Lankė Ulm mieste anglų kalbos mokyklą, ruošdamasis tapti anglų kalbos mokytoju ir mokyti stovyklose pasitraukusius nuo raudonojo maro pabėgėlius, kurie planavo vykti ir emigruoti į anglosaksiškus kraštus.

1950 m. Motiejui pavyko atvykti į Ameriką. Nors mokslų dar nebaigęs, gavo matininko darbą, bet, kaip daug nereikalaujantis imigrantas, tik už 90 centų per valandą. Būdamas nagingas Lietuvos ūkininko sūnus, greitai perėjo į statybininko darbą ir, susitaupęs pinigų, išvažiavo į Urbaną, įstojo į University of Illinois, kurį baigė 1954 metais, išgydamas statybos inžinieriaus diplomą.

Grįžęs į Čikagą, Motiejus tuojuo rado savo specialybės darbą ir pasinėrė į to meto gyvą lietuvišką gyvenimą.

Linksma, gero sugyvenamo būdo jauną profesionalą pažino šimtai Čikagos lietuvių. Neužmiršo jis savo brolių bei seserų Lietuvoje, lietuvių ir vietinių amerikiečių labadarystės organizacijų.

Daugelį metų (1959-1982) Motiejus dirbo Alfred Benesch bendrovėje, kur projektavo, o vėliau vadovavo įvairiausių dydžių ir paskirčių tiltų planavimo darbams.

Visą laiką buvo labai veiklus lietuvių inžinierių sąjungos Čikagos skyriaus narys, kur ne kartą buvo išrinktas į skyriaus valdybą. Buvo ir lietuvių slidininkų būrio narys.

Išėjęs į pensiją, atrado daugiau laiko socialiniam bendravimui. Praėjusiais metais susirado iš Lietuvos atvykusią gyvenimo draugę Danutę, su kuria kartu leido savo gyvenimo saulėlydžio dienas.

Atvykus Motiejus su žmona į Vilnių liepos 9 dieną, ketvirtadienį, kur juos pasitiko abiejų giminės. Šeštadienį lankėsi Šiaulių turguje, vaikštinėjo pėsčiųjų taku miesto centre ir gėrėjosi Šiaulių vaizdais. Liepos 13 dieną, pirmadienį, staiga pasijuto negerai. Pakvietė greitąją pagalbą, bet jau buvo per vėlu. Buvo pašarvotas savo gimtajame namelyje ir po iškilmingų mišių liepos 17 dieną palaidotas Linkuvos kapinėse.

Atsiminsiu Motiejų kaip itin malonų žmogų, pareigingą lietuvi, gerą profesionalą ir tikrą brangų mūsų šeimos draugą.

Tebūna dar kartą pareikšta užuojauta jo našlei Danutei, iš kurios Dievas gal be reikalo pasiskubino atimti mielą ir pavyzdingą vyrą.

Ilsėkis ramybėje, mielas drauge.

Aleksas Vitkus

A.A.
INŽ. KAZYS SEKMAKAS
 1919.XI.9 - 1998.VII.9

Inž. Kazys Sekmakas

Nepaprastai darbštus ir gabus chemikas-išradėjas Kazys Sekmakas yra JAV 141 patento autorius, 50 iš jų yra jo vienvardiniai, keliuose patentuose jo bendraautoriai yra Pranas Ragauskas (Frank Ragas) ir Karolis Drunga. Kazio išradimai užpatentuoti 15 kraštu - Amerikoje, Australijoje, Afrikoje, Azijoje ir Europoje - viso 273. Vien tik JAV patentų aprašymai sudaro tris knygas, kiekviena po 300 puslapių. Jo sritis buvo polimerų chemija ir technologija, jo polimerų danga (dažai) vartojama lėktuvų, kosminių laivų, dangoraižių ir namų korozijos (rūdijimo) apsaugai. Sears Roebuck bendrovė kasmet daro 200 milijonų dolerių apyvartą, vartodama Kazio išrastus dažus.

Pirmas Kazio Sekmako patentas buvo 1956 metais vaistų gamybos srityje. Jo patentų aprašymai ir straipsniai buvo pakartoni skelbiami JAV ir užsienio spaudoje. De Soto įmonė siuntė Kazį į Prancūziją, Vokietiją, Švediją, Olandiją, Belgiją, Šveicariją, Lenkiją ir Rusiją supažindinti tų kraštų chemikus su jo išradimais ir įmonės gaminiais.

1998 m. balandžio 1 d. Kauno technologijos universiteto (KTU) senato posėdyje buvo nutarta suteikti Kaziumi garbės daktaro vardą. Regalijų įteikimas įvyko Kaune birželio 10 d., dalyvaujant profesūrai, svečiams ir visai Kazio šeimai iš JAV. Kazys pradėjo bendradarbiauti su KTU 1995 metais, buvo universiteto konsultantu, įsteigė stipendiją chemijos studentui. Taipogi įteikė KTU savo JAV patentų aprašymų tris knygas.

Kazys Sekmakas gimė Kaune. Gimnazijoje jo klasės auklėtoja buvo prof. istorikė Vanda Daugirdaitė-Sruogienė (rašytojo Balio Sruogos žmona). Universitete jo mėgiamas profesorius ir patarėjas buvo Antanas Purėnas, organinės chemijos žinovas. Į Vytauto Didžiojo universitetą Kaune Kazys įstojo 1938 metais ir diplomuoto inžinieriaus vardą gavo 1944 m. liepos 18 d., jau vokiečiams uždarius universitetą, bet dar leidus diplomantams užbaigti studijas. Studentaudamas Kazys įstojo į "Fraternita Baltiensis" korporaciją ir dalyvavo estų, latvių ir lietuvių studentų bendravime. Toji korporacija buvo įsteigta 1934 m. ir sovietų uždaryta 1940 m.

Pasitraukus į Vokietiją, Kazys kurį laiką 1944 m. dirbo Siemens Halske įmonėje, Gera, Tūringen, plastikų gamyboje.

1947 m. Hanau, "Displaced Persons" stovykloje, amerikiečių zonoje, susipažino su Birute Adomavičiūte, su kuria sukūrė šeimą ir JAV išaugino sūnų Viktorą - inžinierių ir dukrą Ritą - biologę, chemikę.

1949 metais Sekmakai emigravo į JAV. Čia Kazys kelis kartus keitė darbovietę. Nuo 1956 m. iki pensijos išdirbo De Soto įmonėje, pasilikdamas jos konsultantu. Begyvendamas Čikagoje, Kazys prklausė ALIAS, buvo JAV dangos technologijos draugijų federacijos narys ir *Technikos Žodžio* skaitytojas. Kazys ir Birutė žiemas praleisdavo saulėtoje Floridoje, St. Petersburg Beach, o vasaras prie Michigano ežero, New Bufalo ir Michiana Shores.

Likimas lėmė, kad, vos pasiekus savo gyvenimo ir darbo aukščiausius įvertinimus, gaunant garbės daktaro vardą gimtajame Kaune, Kazys apsirgo, buvo nuvežtas į Vilniaus ligoninę ir ten mirė nuo plaučių uždegimo ir širdies priepuolio. O jis dar taip norėjo gyventi ir pavažinėti po Lietuvą.

Atsisveikinant Lemonto laidotuvių namuose, jautriais žodžiais apie tėvą kalbėjo sūnus Viktoras, korporantas dr. Domas Giedraitis, bendradarbis Adolfas Ruibys, žentas Myron Bezdicek ir ALIAS vardu Albertas Kerelis.

Šv. Mišias Lemonte atnašavo prel. dr. Ignas Urbonas. Laidotuvės įvyko Čikagoje liepos 18 dieną. Ilga automobilių vilkstinė palydėjo Kazį į Šv. Kazimiero lietuvių kapines.

Kostas Burba

A.A
INŽ. JUOZAS V. RUOKIS

Inž. Juozas Ruokis 1985 metais

Los Angeles, Kalifornijoje, 1998 m. sausio 23 d. mirė inžinierius chemikas Juozas Viktoras Ruokis.

Liko žmona Aldona, dukterys Danutė su šeima ir Vida, sūnus Viktoras su šeima bei giminės Lietuvoje.

Juozas buvo gimęs 1914 m. rugpjūčio 13 d. Vilniuje. 1935 metais baigė Kėdainių gimnaziją, 1936 m. - Karo mokyklą Kaune atsargos jaunesnioju leitenantu, 1941 m. - Vytauto Didžiojo universitete Gamtos-matematikos fakultetą diplomuotu chemiku, 1944 m. - VDU Technologijos fakultete inžinerinius dalykus.

Studentaudamas Vytauto Didžiojo universitete buvo Ramovės korporacijos nariu, studentų chemikų draugijos pirmininku. Baigęs mokslus, 1941-1944 metais dirbo Kaune "Lietūkio" įmonėje vyriausiuoju chemiku.

Vokietijoje, Schweinfurto lietuvių stovykloje, 1945-1948 metais buvo radiofono vedėju, 1946-1948 m. - Lietuvių inžinierių draugijos skyriaus pirmininku.

1949 metais iš Vokietijos atvyko į Čikagą. 1952-1953 m. buvo įsteigęs dažų technologijos kursus, kuriuos baigė 39 lietuviai. 1955 m. įkūrė savo dažų gamybos įmonę Rokal Chemical Company. 1964-1967 m. dirbo techniniu direktoriumi American Varnish

bendrovėje. 1952-1953 m. buvo Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos Čikagos skyriaus pirmininku.

1967 metais Juozas Ruokis su šeima persikėlė į Los Angeles, CA. Taip pat perkėlė ir savo bendrovę Rokal Chemical Company, kartu į darbą joje įtraukdamas ir savo sūnų chemiką Viktorą.

Reikia pripažinti, kad chemijos srityje Ruokių šeimoje dirbo net keturios kartos: pats Juozas, jo sūnus Viktoras, tėvas- profesorius, o jo senelis tais senais laikais gamino ir pardavinėjo dervą.

Juozas Ruokis reikšėsi visuomenėje ir spaudoje: rašė *Technikos Žodžiui*, *Draugui*, *Naujienoms*, *Sandarai*, dalyvavo šaulių veikloje.

Netekus savo mielo bičiulio Juozo Ruokio, reikiama užuojauta šeimai ir giminėms.

Grožvydas Lazauskas

KAZIO KRULIKO 20 METŲ MIRTIES SUKAKTIS

Dipl. inž. Kazys Krulikas, miręs 1977 m. gruodžio 5 d., St. Petersburg, Floridoje, mums prisimintinas dėl jo įnašo organizuojant inžinierius Vokietijoje ir steigiant 1946 m. vasario 23-24 d. Würzburgo pirmajame inžinierių suvažiavime Lietuvių inžinierių tremtinių draugiją (LITD), iš kurios vėliau, vykstant emigracijai į kitus kraštus, išsivystė Pasaulio lietuvių inžinierių ir architektų sąjunga (PLIAS).

Kazio Kruliko iniciatyva 1945 m. lapkričio 29 d. Würzburge įsteigta Lietuvių inžinierių ir technikų draugija. Tai buvo antrasis įsteigtas inžinierių vienet-sambūris Vokietijoje. Pirmasis buvo įsteigtas Kemptene 1945 m. vasarą. Taip pat K. Kruliko iniciatyva 1946 m. sausio 25 d. Würzburge Inžinierių ir technikų draugija nutarė sukviesti Vakarų Vokietijoje gyvenančių lietuvių inžinierių tremtinių pirmąjį suvažiavimą. Draugija ši pirmąjį inžinierių suvažiavimą, UNRRA'os vadovybei ir stovyklos vedėjui V. Narbutui padedant, suorganizavo ir sėkmingai Würzburge pravedė 1946 m. vasario 23-24 d., kur dalyvavo 97 inžinieriai iš trijų Vokietijos zonų. Šiam suvažiavimui pirmininkavo K. Krulikas.

Plačiau apie a.a. K. Kruliko veiklą yra *Lietuvių enciklopedijoje*, XII tome, psl. 230 ir Würzburgo lietuvių stovyklos metraštyje (1946 m.).

LZS

LIETUVIAI TECHNIKINĖJE LITERATŪROJE

Skyriaus redaktorius

Dr. Jonas Bilėnas

75 Beaumont Dr.

Melville, NY 11747-3431

Prašome *Technikos Žodžio (TŽ)* skaitytojus ir bendradarbius siųsti savo ar pažįstamų dar *TŽ* nespausdintą bibliografinę medžiagą apie mokslinius straipsnius, patentus, knygas, architektūrinius darbus, konferencijas, seminarus ir profesinius pasiekimus aukščiau nurodytu adresu.

Lietuvių technologų (inžinierių, architektų ir griežtųjų mokslininkų) bibliografinės santraukos spausdinamos *TŽ* nuo 1962 metų. Šio skyriaus tikslas yra užrekoruoti ir paskelbti *TŽ* lietuvių mokslininkų darbų santraukas, kad mūsų darbai neišsibarstytų, bet autentiškai išryškintų lietuvių mokslo darbo sritis ir jų asemeninį įnašą į tarptautinį mokslo progresą. Nuo 1962 metų *TŽ* spausdintos santraukos, surinktos iš 496 autorių (neskaitant šio *TŽ* numerio).

Šiame numeryje rašome apie naujai išrinkto Lietuvos prezidento Valdo Adamkaus ir profesoriaus Romualdo Kašūbos garbės daktaratus. Taip pat supažindiname skaitytojus su Liudviko Prancevičiaus, Vytauto Klemo, Romualdo Viskantos, Donato Šato darbų bibliografijomis. Rašome apie D. Šato seminarus ir supažindiname skaitytojus su Kazio Almeno, Benedikto Česnų ir Algirdo Kaliatkos knyga apie Igalinos atominę jėgainę.

Prezidentas VALDAS ADAMKUS, naujai išrinktas Lietuvos Respublikos prezidentas, šiais metais gavo garbės daktarata iš Kauno technologijos universiteto (KTU). Nuo 1989 metų jis taip pat yra garbės daktaras Vilniaus universitete. JAV-ėse V. Adamkus ilgus metus buvo JAV gamtos aplinkos apsaugos (US-EPA) Vidurio vakarų regijono administratorius-valdytojas. Regijonas apima Minnesota, Wisconsin, Illinois, Indiana, Michigan ir Ohio valstijas. Tai yra didžiausias EPA regijonas JAV-ėse. Iš profesijos V. Adamkus yra statybos inžinierius.

Prof. ROMUALDAS KAŠŪBA, College of Engineering and Engineering Technology dekanas Northern Illinois universitete nuo 1986 metų. Šiais metais gavo garbės daktarata iš Kauno technologijos universiteto (KTU). Iš profesijos dr. R. Kašūba yra mechanikos inžinierius su specialybe virpesių bei mašinų dinamikos srityse.

Dr. VYTAUTAS KLEMAS (Graduate College of Marine Studies, University of Delaware, Newark, IN), Zheng, Q., X.-H. Yan, Z. Wang, and K. Kagleder (1997), Digital orthorectification of space shuttle coastal ocean photographs, *Int. J. Remote Sensing*, 18(1):197-211.

Zheng, Q., X.-H. Yan, N.E. Huang, V. Klemas, and J. Pan (1997), The effects of water temperature on radar scattering from the water surface: an X-band laboratory study, *The Global Atmosphere and Ocean System*, 5:273-294.

Klemas, V. (1997), Four lectures on Remote Sensing and Coastal Environment and Resources in *Coastal zone: Computer Modeling and Remote Sensing*, 49th Scottish Universities Summer School on Physical Processes, Aug. 12-22, 1997, Univ. of Dundee, Scotland.

Klemas, V. (1997), chaired session and presented paper on Application of GIS Remote Sensing to Coastal Management at the Fifth Annual World Bank Conference, Washington, D.C.

Wang, M., D.R. Lyzenga, and V. Klemas (1996), Measurement of optical properties in the Delaware estuary, *Journal of Coastal Research*, 12(1):211-228.

Klemas, V., R.G. Gantt, H. Hassan, N. Patience, and O.P. Weatherbee (1995), *Environmental information systems for coastal zone management*, The World Bank, 1818 H Street, N.W., Washington, D.C. 20433, 104 pp.

Committee on Nautical Charts and Information (1994), *Charting a course into the digital era: Guidance for NOAA's nautical charting mission*, National Academy Press, Washington, D.C. (Co-author).

Klemas, V., J.E. Dobson, R.L. Ferguson, and K.D. Haddad (1993), A coastal land cover classification system for the NOAA Coastwatch Change Analysis Project, *Journal of Coastal Research*, 9(3):862-872.

Patience, N. and V. Klemas (1993), Wetland functional health assessment using remote sensing and other techniques: Literature search, NOAA Tech. Memo. NMFS-SEFSC-319.

Dr. ROMUALDAS VISKANTA (Purdue University, W. Lafayette, IN), T.-Y. Xiong, M.J. Khinkis, B.M. Kramnik, and F.F. Fish, "An Experimental and Theoretical Study of a Porous-Matrix Combustor-Heater, in *Proceedings of the 1992 International Gas Research Conference*, edited by H.A. Thompson, Government Institutes, Inc., Rockville, MD (1993), Vol. II, pp. 2013-2024.

H. Ramamurthy, S. Ramadhyani, and **R. Viskanta**, "Thermal System Model for a Radiant Tube Batch Reheating Furnace", in *Proceedings of the 1992 International Gas Research Conference*, edited by H.A. Thompson, Government Institutes, Inc., Rockville, MD (1993), Vol. II, pp. 2205-2216.

A.M. Huber and **R. Viskanta**, "Heat Transfer to a Confined Impinging Array of Air Jets with Spent Air Jets with Spent Air Exits", in *Heat Transfer Measurements and Analysis*, edited by L.C. Chow and A.F. Emery, ASME, New York (1993), HTD-Vol. 239, pp. 1-9.

L.B. Younis and **R. Viskanta**, "Convective Heat Transfer Between an Air Stream and A Reticulated Ceramic", in *Multiphase Transport in Porous Media - 1993*, edited by R.R. Eaton, M. Kaviani, M.P. Sharma, K.S. Udell, and K. Vafai, ASME New York (1993), FED-Vol. 173 (HTD-Vol. 265), pp. 109-116.

J. Filipovic, **R. Viskanta**, F.P. Incropera and T.A. Veslocki, "Cooling of a Moving Steel Strip by an Array of Round Jets", in *35th Mechanical Working and Steel Processing Conference Proceedings*, The Iron and Steel Society, Inc., Warrendale, PA (1994), pp. 317-327.

R. Ben Mansour and **R. Viskanta**, "Experimental and Theoretical Investigation of Mixed Convection Heat Transfer in Shear-Driven and Buoyancy Aided Vertical Cavity", in *Heat Transfer 1994*, edited by G.F. Hewitt, Institute of Chemical Engineers, Rugby, England (1994), Volume 5, pp. 525-530.

M.V.A. Bianchi and **R. Viskanta**, "On the Morphology of Ice Crystals Grown from Ammonia Chloride Solution", in *Transport Phenomena in Solidification*, edited by C. Beckermann, H.P. Wang, L.A. Bertram, M.S. Sohal and S.I. Giiceri, ASME, New York (1994), IITD-Vol. 284, pp. 153-159.

S.J. Slayzak, **R. Viskanta** and F.P. Incropera. "Effects of Interaction Between Adjacent Free Surface Planar Jets on Local Heat Transfer from the Impingement Surface", *Int. J. Heat Mass Transfer* 37, 269-282 (1994).

K. Nasr, S. Ramadhyani and **R. Viskanta**, "An Experimental Investigation on Forced Convection Heat Transfer from a Cylinder Embedded in a Packed Bed", *J. Heat Transfer* 116, 73-80 (1994).

S.J. Slayzak, **R. Viskanta** and F.P. Incropera, "Effects of Interactions Between Adjoining Rows of Circular, Free Surface Jets on Local Heat Transfer from the Impingement Surface", *J. Heat Transfer* 116, 88-95 (1994).

A.A. Mohamad, **R. Viskanta** and S. Ramadhvani, "Numerical Predictions of Combustion and Heat Transfer in a Packed Bed with Embedded Coolant Tubes". *Combust. Sci. and Tech.* 96, 387-407 (1994).

R.B. Mansour and **R. Viskanta**, "Mixed Convection Flow and Heat Transfer in a Bottom-Driven Shallow Cavity Heated from Below", *Int. J. Heat Mass Transfer* 37, Suppl. 1, 175-190 (1994).

A.A. Mohamad, S. Ramadhyani and **R. Viskanta**, "Modelling of Combustion and Heat Transfer in a Packed Bed with Embedded Coolant Tubes", *Int. J. Heat Mass Transfer* 37, 1181-1191 (1994).

K.S. Chapman, S. Ramadhyani and **R. Viskanta**, "Two-Dimensional Modelling and Parametric Studies of Heat Transfer in a Direct-Fired Furnace with Impinging Jets". *Combust. Science and Tech.* 97, 99-120 (1994).

M. Song and **R. Viskanta**, "Natural Convection Flow and Heat Transfer within a Rectangular Enclosure Containing a Vertical Porous Layer", *Int. J. Heat Mass Transfer* 37, 2425-2438 (1994).

A.M. Huber and **R. Viskanta**, "Heat Transfer to a Confined Impinging Array of Air Jets with Spent Air Exits", *J. Heat Transfer*, 116, 570-576 (1994).

A.M. Huber and **R. Viskanta**, "Effect of Jet-to-Jet Spacing on Convective Heat Transfer to Confined, Impinging Arrays of Axisymmetric Air Jets", *Int. J. Heat Mass Transfer*, 37, 2859-2869 (1994).

A.M. Huber and **R. Viskanta**, "Comparison on Convective Heat Transfer to Perimeter and Center Jets in a Confined Impinging Array of Axisymmetric Air Jets", *Int. J. Heat Mass Transfer*, 37, 3025-3030 (1994).

DONATAS ŠATAS, (Satas and Associates, Warwick, RI), "Coating Equipment", pages 221-225, included in *The Wiley Encyclopedia of Packaging Technology*, 2nd edition, John Wiley & Sons, Inc., 1997.

Donatas Šatas seminaruose

Donatas Šatas (Satas & Associates firmos savininkas) yra chemijos inžinierius, aštuonių knygų redaktorius/koautorius ir adhezinių medžiagų bei plastmasinių dangų specialistas. Šioje srityje dažnai dalyvauja arba organizuoja seminarus. Šiame TŽ numeryje aprašomus seminarus organizavo Šveicarijos firma Technomic Publishing AG, Basel, Switzerland. Pateikiame trijų seminarų bibliografines santraukas. Taip pat viename iš čia aprašomų seminarų dalyvavo prof. Liudvikas Prancevičius (Vytautas Magnus universitetas Kaune ir Poitiers University, France).

Medical Adhesives: Technology and Applications seminar at Zurich, Switzerland, 2-4 Dec., 1996. D. Satas was seminar director. He lectured in the following seminar lectures: 1. Introduction, Adhesion & Adhesives, Bonding; 2. Adhesive Bond Strength Testing; 6. Pressure Sensitive Adhesives; 8. Medical Applications of Pressure Sensitive Adhesives; 10. Materials used in Device Construction; 11. Bonding Techniques. Other lecturers were Derek Bamborough from Sempach-Station, Switzerland and Patrick Courtney from Hartford, CT, USA.

Surface Treatment of Plastics: Technology and Applications Seminar at Basel, Switzerland, 24-26, March, 1997. D. Satas lectured in the following lectures: 1. Introduction to Adhesion and Surface Condition; 2. Flame Treatment, Surface Cleaning, Chemical Cleaning; 8. Thin Coatings. Dr. L. Prancevičius lectured in the following lectures: 3. Ion Beam/Plasma Treatment Fundamentals; 4. Surface Properties; 9. Low Temperature Deposition; 10. Other Coatings; 11. Innovations in Manufacturing Processes. Other lecturers were Dr. Klaus Nauenburg from Hanau, Germany and David Markgraf from Menomonee Falls, Wisconsin, USA.

Medical Adhesives: Technology and Applications Seminar at Boston, MA, 16-18, April, 1998. This seminar is the same as given on 2-4 December, 1997 at Zurich, Switzerland. D. Satas lectured the same lectures as in Zurich. However, there were some difference lecturers in Boston, including W. Springer from Massachusetts and Dr. L. Weimann from Vermont, USA.

Knyga apie Ignalinos atominę elektrinę

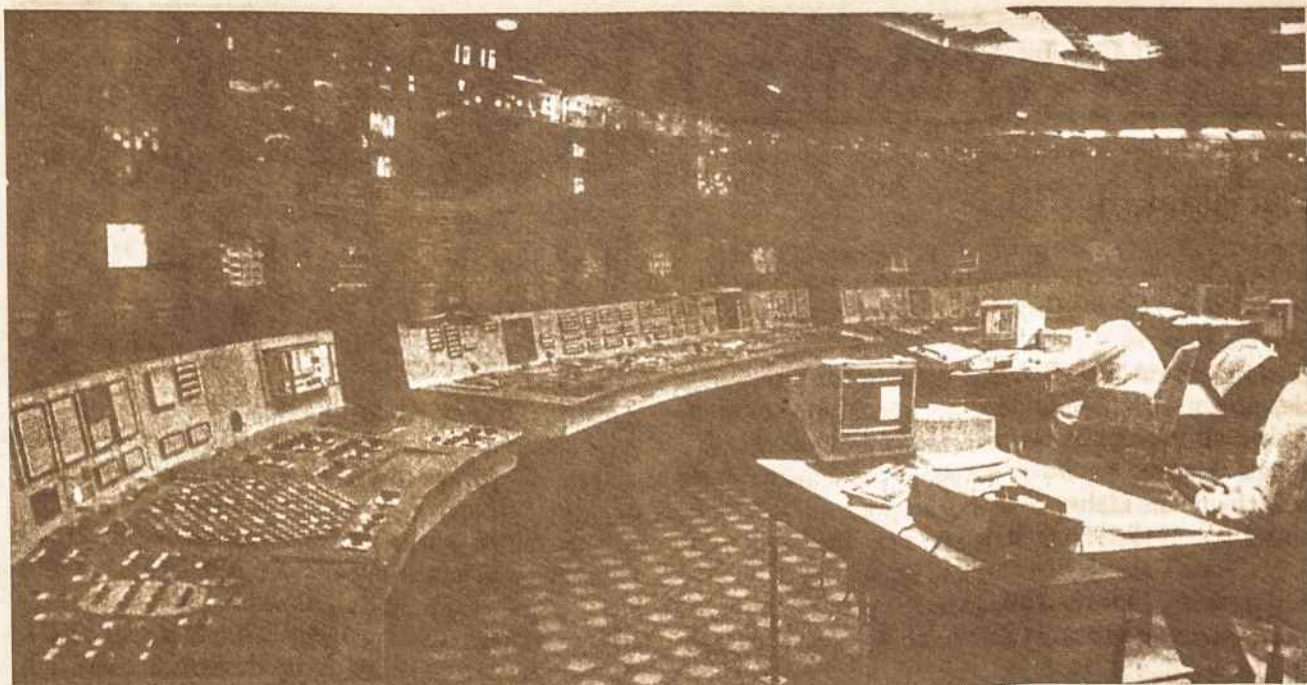
Lankantis Kauno technologijos universitete, man buvo suteikta maloni proga aplankyti Ignalinos atominę elektrinę (AE). Iš tikrųjų atominė elektrinė yra ne Ignalinoje, bet Visagine. Tai gan naujas elektrinės tarnautojų miesčiukas apie 35 km į šiaurę nuo Ignalinos. Apžiūrint atominės elektrinės įrengimus, vienas KTU profesorius padovanojo knygą *Ignalinos atominė elektrinė*. Knygos autoriai: Kazys Almenas, Benediktas Čėsna ir Algirdas Kaliatka. Prof. Kazys Almenas dėsto Maryland universitete prie Washington, DC, JAV. Kiti du autoriai yra iš Lietuvos. Knyga išleista KTU Lietuvos energetikos instituto.

Knygos turinys susideda iš dešimt dalių: 1. Įvadas, 2. Istorinis kontekstas, 3. Bendri jėgainės parametrai, 4. Reaktorius, 5. Priverstinės cirkuliacijos kontūras, 6. Reaktoriaus parametrų matavimai, 7. Reaktyvumo valdymo sistema, 8. Jėgainės radiacinė apsauga, 9. Ignalinos AE vieta Lietuvos energetikos sistemoje, 10. Literatūra. Reaktoriaus skerspjūvio diagrama gan vaizdžiai pailiustruoja reaktoriaus pagrindines sistemas (viso 16). Viena pridėtų fotografijų rodo dviejų branduolinių reaktorių išorinį vaizdą, o kitoje matosi reaktoriaus kontrolės salė.

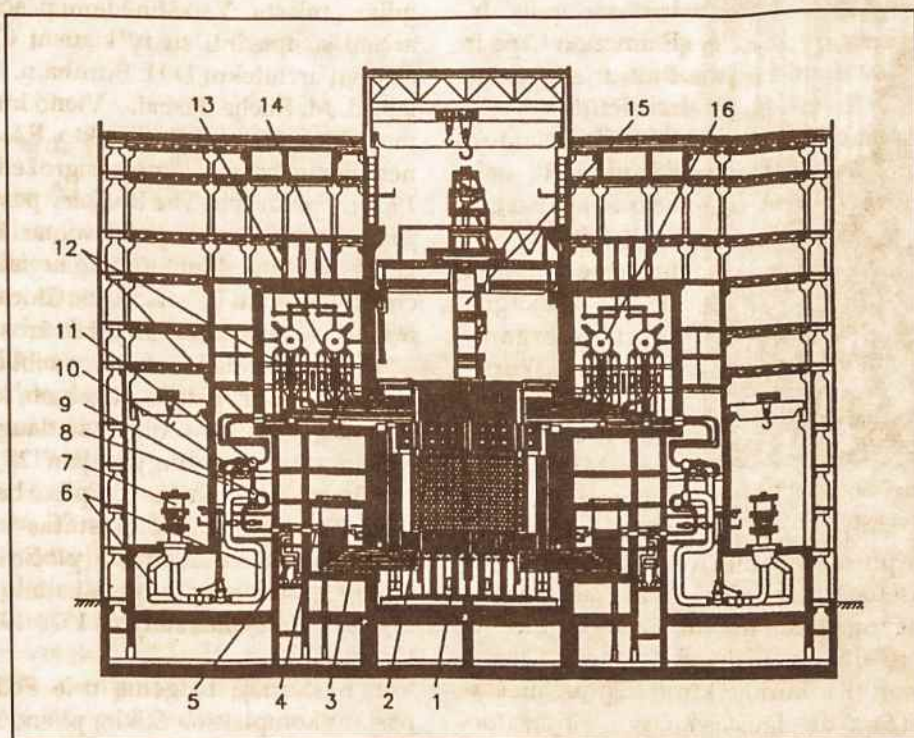
Atominės energijos reikšmė Lietuvoje, palyginti su kitomis, yra didelė. Pvz., Prancūzija per 60% visos krašto energijos gauna iš atominių reaktorių. Šiuo atžvilgiu Prancūzija yra antra visame pasaulyje. Lietuva procentiniai yra pirmoje vietoje. Svarbus skirtumas, kad Prancūzijos reaktoriai geresni ir saugesni, tačiau Lietuvoje daroma nemažai pagerinimų greito avarinio stabdymo konstrukcijoje, reaktyvumo kontrolės sistemoje ir avarių lokalizacijos bei aušinimo sistemose. Taip pat atrodo iš JAV spaudos, kad Lietuvoje gan sėkmingai tvarkomasi su perdegusio branduolinio kuro radioaktyvumu, bandant radioaktyvius liekanas išvežti iš Lietuvos. Ekonominiu atžvilgiu Lietuva turi pigios energijos perteklių, kuris eksportuojamas į Gudiją, Karaliaučiaus sritį ir Latviją.

Ignalinos atominė jėgainė

Reaktoriaus kontrolės salė

Bendras reaktoriaus vaizdas

1 - grafito klojinys, 2 - kuro kanalai su šilumą išskiriančiomis kasetėmis, 3 - vandens komunikacijų vamzdynai, 4 - grupiniai paskirstymo kolektoriai, 5 - reaktoriaus avarinio aušinimo vamzdynas, 6 - slėgimo vamzdynas, 7 - pagrindinis cirkuliacijos siurblys, 8 - išsiurbimo vamzdynai, 9 - slėgimo kolektorius, 10 - baipaso vamzdynai, 11 - išsiurbimo kolektorius, 12 - nuleidžiamieji vamzdynai, 13 - garo-vandens komunikacijų vamzdynas, 14 - garotiekiai, 15 - pakrovimo-iškrovimo mašina, 16 - būgnas-separatorius.

MŪSŲ VEIKLA

Chicagos skyrius

ALIAS Čikagos skyriaus valdyba metų pradžioje, sudariusi renginių ir veiklos planą, sėkmingai jį vykdo.

Balandžio 3 d. Balzeko lietuvių kultūros muziejaus auditorijoje Liūtas Mockūnas supažindino susirinkimo dalyvius su neseniai Lietuvoje išleista knyga *Pavargęs herojus*. Knygoje pasakojama apie pokario metais Lietuvoje veikusias pagrindines organizacijas ir 1945-1953 metų rezistenciją bei jos aktyvų dalyvį Joną Deksnį. Susirinkime kalbėjo ir šių įvykių liudininkas Pilypas Narutis. Meninę programą atliko pianistai Rokas ir Sonata Zubovai.

Liūtas Mockūnas supažindina su knyga "Pavargęs herojus"

pravesti sutiko puikus architektūros žinovas Jurgis Anysas. Iš klausėme trumpą Čikagos atsiradimo istoriją. Sparčiai augantį miestą 1871 m. sunaikino didysis gaisras. Atsivėrė erdvė naujai architektūrai. Čikaga tapo tarsi laboratorija, kurioje kūrybingi architektai galėjo išbandyti savo drąsiausias idėjas. Taip susiformavo visame pasaulyje išgarsėjusi Čikagos architektūros mokykla. William Le Baron Jenney suprojektavus metalines konstrukcijas, prasidėjo dangoraižių statyba.

Ekskursija prasidėjo 1903 m. pastatytame 17 aukštų Santa Fe pastato vestibulyje. Šiuo metu čia įsikūrusi Čikagos architektūros organizacija (Chicago Architecture Foundation). Pastatą suprojektavo žymus

Balandžio 29 d. valdybos vicepirmininkas Albertas Kerelis, Jr. Raimondo Lapo ir Ramunės Zdanavičiūtės kvietimu radijo laidoje "Studija R" kalbėjo apie Čikagos architektūrą ir pranešė apie ALIAS Čikagos skyriaus organizuojamą ekskursiją po Čikagos vidurmiestį.

Minėta ekskursija įvyko birželio 13 d. Ją

architektas D.H. Burnham. Vėliau jis pats šiame pastate dirbo, kurdamas Čikagos planą, kuris buvo išleistas 1909 m. Išėjus iš pastato, kitoje Michigano gatvės pusėje, driekiasi Grant parkas, viena svarbiausių Čikagos kultūrinių renginių ir poilsio vieta. Didžiausias parko pastatas - Meno muziejus (Art Institute). Tai dar 1893 metų Pasaulinėje parodoje (Worlds Columbian Exposition) naudotas pastatas, kuris vėliau buvo perstatomas ir plečiamas. Paroda, surengta Čikagoje Amerikos atradimo 400-ųjų metų proga, turėjo nemažai įtakos miesto kultūrai ir architektūrai. Mokslo muziejaus pastatas irgi šios parodos palikimas. Grant parko papuošalas Buckingham fontanas, pastatytas 1927 metais pagal Versalio fontano modelį, tik didesnis. Iš parko žiūrint į šiaurę, atsiveria išpūdinga dangoraižių panorama, kur dominuoja Prudential Plaza pastatai. Vakarinėje Michigano gatvės pusėje rikiuojasi daugiaaukščiai Santa Fe, Britanica, Fine Arts bei nepaprasto grožio Auditorium Building. 1887-1889 m. statytą pastatą suprojektavo D. Adler ir L.H. Sullivan. Šiuo metu pastatas priklauso Roosevelt universitetui, čia įsikūręs ir Auditorium teatras. Nuodugniau apžiūrėję šį statinį, pasukome vakarų kryptimi giliau į miestą. Vaikštinėdami pėsčiomis, galėjome iš arčiau susipažinti su ryškiausių Čikagos mokyklos atstovų architektų D.H. Burnham, J.W. Root, W. Holabird, M. Roche darbais. Vieno kūrybingiausių šios mokyklos atstovo architekto F.L. Wright pastatų nematėme, bet galėjome pasigrožėti jo šedevru, 1905-1907 m. perdarytu The Rookery pastato vidiniu interjeru. Pats pastatas, projektuotas Burnham ir Root, iškilo 1888 m. Matėme ir daugiau šių garsiųjų architektų pastatų - Monadnock, Chicago Board of Trade ir kt. Visi jie senosios architektūros pavyzdžiai.

Nors Harold Washington biblioteka pastatyta tik 1991 metais, bet galima pagalvoti, kad tai labai senas pastatas - klasikinio stiliaus su daugybe pompastiškų ornamentų. Priešingybė jam 27 aukštų Čikagos kalėjimas - dangoraižis. Tai pilko betono, lygių sienų, trikampio perimetro pastatas su nesimetriškai išdėstytais siauručiais 5 colių pločio langeliais. Pastato viršuje grotomis apsaugota kalinių pasivaikščiojimo aikštelė. Kalėjimas statytas 1973-1975 m., architektas Harry Welse.

Ekskursiją baigėme prie Federal centro trijų pastatų komplekso. Stiklo, plieno ir betono pastatai neturi jokios ornamentikos. Vienintelė puošmena - aikštės centre stovinti A. Calder sukurta Flamingo skulptūra. Komplexas, statytas 1959-1974 m., yra puikus tarptautinio stiliaus (International style), kurį išvystė šio projekto autorius Mies van der Rohe, pavyzdys.

Jurgio Anyso parinktas maršrutas leido pamatyti, kaip laikui bėgant kito pastatų išvaizda ir statybos

Įdomu ir gražu Chicagos miesto centre tarp dangoraižių

technologija nuo pirmųjų daugiaaukščių mūrinių pastatų iki stiklo, plieno ir betono dangoraižių, kaip aukščiausias pasaulyje pagal naudingą plotą Sears Tower.

Ekskursija buvo įdomi ir Čikagos čia buvusiems, ir neseniai iš Lietuvos atvykusiems, o jų tarpe, tik tris dienas čia esančiam, ir chemijos mokslų daktarui Mykolui Gladkovui.

Aurelija Dobrovolskienė

Iš Čikagos skyriaus padangės

Dabartinis veiklusis Čikagos skyriaus pirmininkas Teodoras Rudaitis ir toliau neleidžia skyriui užmigti. Po paskaitų, gegužinių ir parodų Rudaitis ir jo valdyba surengė įdomią išvyką į vieną iš didžiųjų Commonwealth Edison bendrovės branduolinių jėgainių. Ši jėgainė yra apie 100 mylių į vakarus nuo Čikagos, netoli Rock upės, prie Byron miestelio, kurio vardu pavadinta ir pati jėgainė.

Gražų rugsėjo 19 dienos šeštadienio rytą prie jėgainės susirinko, įvairiomis priemonėmis atvykę, 20 su viršum lietuvių inžinierių, skyriaus narių ir svečių. Kadangi bendrovės potvarkiai reikalavo išankstinės registracijos, nurodant ir dalyvio pilietybę, pasiteiravus buvo proga sužinoti, kad išvykoje dalyvavo net 11 Lietuvos piliečių, naujųjų atvykėlių iš Lietuvos. Malonu, kad jie atranda bendrą kalbą ir interesus su ankstyvesniais išeiviais. Priešingai, kaip Sir Winston Churchill dviprasmiškai sakydavo, kad bendra anglų kalba labai skiria anglus nuo amerikiečių. Mus lietuvius irgi išskyrė vandenynas, bet kalba ir ryšiai vis tiek mus jungia.

Pati jėgainė pastatyta toli nuo didelių

miestų, aušinimui naudojasi dviem iš tolo matomais branduolinėmis jėgainėmis tipingais didžiuliais (495 pėdų aukščio) aušinimo bokštais. Atrodo, kad netoli esančios upės ar dirbtinio ežero projektuotojų buvo atsisakyta. Byron jėgainės statyba pradėta 1975 m., bet dėl įvairių priežasčių - techniškų, o labiausiai gamtosauga perdėtai susirūpinusių grupių dėka, paleista į gamybinę veiklą tik 1985 m. Šios jėgainės pilnas galingumas yra 2,240 megavatų, kurie siunčiami į bendrovės tinklą 345kV transmisijos linijomis. Įdomu pažymėti, kad, jei tokią jėgainę reikėtų pakeisti į anglimis kūrenamą, kasdien reikėtų net dviejų 110 vagonų traukinių! Dabar per metus užtenka tik penkių uranumą pristatančių sunkvežimių.

Išvykos dalyviams buvo paaiškinta, kad šioje jėgainėje, kaip moderatorius naudojamas vanduo, o ne grafitas. Todėl ji yra daug saugesnė negu Černobilio jėgainė. Sužinojome, kad abu reaktorius aptarnauti per pamainą užtenka tik aštuonių operatorių. Nejučiomis pagalvojau: "O, kiek Ignalinoje dirba žmonių, ypač tokių, kurie, tur būt, niekada nenorės grįžti į Rusiją".

Šioji Commonwealth Edison Byron branduolinė jėgainė yra penktoji iš šešių, aptarnaujančių Čikagos miestą ir nemažą šiaurinę Illinois valstijos dalį. Bendrovė yra viena iš didžiųjų Amerikos elektros energijos tiekimo bendrovių. Ji aprūpina elektra daugiau negu 8 milijonus žmonių, gyvenančių beveik 30,000 km² plote. Tai daugiau negu pusė Lietuvos žemės ploto. Apie šią bendrovę reikėtų parašyti atskirą straipsnį.

Aleksas Vitkus

Byron branduolinės jėgainės vaizdas

AR MUMS REIKALINGA ALIAS CENTRO VALDYBA?

Centras turi prasme, jeigu yra periferija, kuri apibūdina ir pateisina centrą. Jeigu nėra periferijos, tai negali būti ir centro, kuris tada pasidaro tuščia sąvoka.

Suvažiavimas

Liūdna buvo dalyvauti paskutiniame ALIAS Centro valdybos (CV) suvažiavime Čikagoje 1997 m. lapkričio 27 d. Iš tikrųjų niekas "nesuvažiavo" - visi dalyviai buvo vietiniai. Tie "visi" buvo: 5 CV nariai, 4 Čikagos ALIAS skyriaus valdybos nariai, 6 *Technikos Žodžio* bendradarbiai, na, ir 2 užklydę Čikagos ALIAS nariai. Nebuvo nė vieno atstovo iš periferijos, JAV arba užsienio, nebuvo sveikinimų, nebuvo Revizijos komisijos pranešimo. "Suvažiavimas" vyko nedidelėje Čikagos lituanistinės mokyklos klasėje, Jaunimo centre. Tuo metu Jaunimo centre vyko sukaktuvinis dešimtas Mokslų ir kūrybos simpoziumas (MKS).

Ypač liūdna darėsi tam, kas prisimena buvusius ALIAS-PLIAS suvažiavimus tame pačiame Jaunimo centre, pilnoje didžiojoje salėje, su 57 atstovais iš įvairių JAV miestų. Dabar skyrių kaip ir nebėra - tik vienas kitas dar merdi. Išimtį sudaro Čikagos skyrius, kuris yra gyvas, sumaniai vadovaujamas, į jį net įjungę keli naujai iš Lietuvos atsikėlę kolegos.

Nykimo pradžia

ALIAS-PLIAS CV nykimas prasidėjo jau 1981 m. lapkričio 26 d., keturioliktojo suvažiavimo Čikagoje metu. Tai buvo paskutinis teisėtas visuotinis suvažiavimas, prarastas pagal ALIAS įstatus. Tada buvo išrinkta nauja CV iš Los Angeles skyriaus narių. Deja, toji valdyba pasižymėjo pilnu neveiklumu per aštuonerius metus, kol pagaliau du jos savanoriai, gelbėdami padėtį, perdavė visas CV pareigas ir bylas Čikagos skyriui. Tai įvyko per šeštąjį MKS 1989 m. lapkričio 25 d. Lemonte. Jau tada buvo pareikšta, kad CV nereikalinga, ir likusieji skyriai gali veikti savarankiškai. Taipogi buvo pareikšta, kad PLIAS nusotojo reikšmės, atsistatant nepriklausomai Lietuvai. Po aštrių diskusijų ir balsavimų ALIAS-PLIAS CV buvo dvejiems metams perduota Čikagos skyriui. Dėl paties suvažiavimo ir rinkimų reikia pasakyti, kad jie nebuvo prarasti pagal ALIAS įstatus, buvo skubūs, chaotiški. Susirinkime dalyvavo ir balsavo ne nariai - svečiai iš Lietuvos. Panašus įstatų neprisilaikymas vyko ir tolimesniuose CV suvažiavimuose.

1989 m. kovo 17 d. išrinktoje CV buvo 5 nariai, vėliau buvo pakviesti dar 4 nariai įvairioms pareigoms.

1997 m. išrinktoje CV liko tik du buvę ir trys nauji nariai, ir buvo pakartota "sąlyga, kad būtų galima koptuoti ir pakeisti" naujais nariais. Pagal įstatus parašyta, kad CV sudarymui suvažiavimas išrenka 7 narius ir neduoda valdybai teisės tos sudėties keisti.

Nuo 1981 m. nebėra įstatuose numatytos revizijos komisijos ir garbės teismo, kurie būdavo renkami per suvažiavimą CV kadencijos laikotarpiui. Vėliau buvo praktikuojama prašyti Čikagos skyriaus revizijos komisiją, kad atliktų CV reviziją. Per paskutinį suvažiavimą ir to nebuvo.

Centro valdybos laiškų forma

Dabartinė CV iki šiol pakartotinai vartojo seną laiškų formą su kai kuriais pataisymais (žr. T.Ž. 1998, Nr.1-2, p. 38). Toje formoje išvardinta 30 skyrių, jų tarpe net keturi Lietuvoje. Taipogi išvardinti įvairūs pareigūnai, kurie seniai nebeveikia arba jau mirę. Tai sąmoningas klaidinimas. Skyrių Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir Šiauliuose išvardijimas yra beprasmis, jie negali būti ir nėra pavaldūs ALIAS ar PLIAS Centro valdybai. Čia tinka Abrahamo Lincolno 1858 metais pasakymas: "You can fool all the people some of the time, and some of the people all the time, but you cannot fool all the people all the time".

PLIAS

Toje pačioje Centro valdybos laiško formoje atsirado naujas nevykęs ir neatitinkantis tikrovei PLIAS pavadinimas: "International Lithuanian Engineers and Architects Association, Inc.".

Praktiškai PLIAS pasibaigė su prof. J. Šimoliūno mirtimi 1965 m., dar tą veiklą dalinai tęsė prof. S. Dirmantas iki savo mirties 1975 m. Kalbėti dabar apie PLIAS, kai atsikūrė nepriklausoma Lietuva, yra nesuipratimas. Bet koks pasaulio lietuvių inžinierių ir architektų centras tegali būti tikrai Vilniuje, bet ne Palos Parke, Illinois.

Centro valdyba taipogi skelbė 1993 ir 1995 m. *Technikos Žodyje* dešimties "PLIAS-ALIAS igaliojinių sąrašą" JAV ir Australijoje. Tuo išvardymu, atrodo, ir baigėsi jų veikla. Neteko nieko daugiau iš jų arba apie juos matyti *Technikos Žodyje* - tai irgi CV sąmoningas klaidinimas.

Centro valdybos sumanymas perduoti viską Lietuvai

Vienu laiku CV pirmininkas, važinėdamas savo privataus biznio reikalais į Lietuvą, buvo sumanęs perduoti *Technikos Žodį*, ALIAS, PLIAS ir archyvus Lietuvai. Tam buvo užmegzti pasitarimai Lietuvoje su

ten esančiomis organizacijomis ir leidykla. Tai buvo daroma be viešo JAV narių pasitarimo, be jų pravesto nutarimo. Prieš tą sumanymą TŽ Nr. 212 ir Nr. 215 pasisakė Kostas Burba ir Stasys Bačkaitis. Laimė, kad tas nevykęs CV sumanymas nebuvo įgyvendintas.

Įstatai

ALIAS įstatai formavosi nuo pat ALIAS įsteigimo 1951 m. vasario 24 d. New Yorke. Per eilę suvažiavimų jų paskutinis teisėtas pakeitimas įvyko 1981 m. lapkričio 26 d. Čikagoje. Įstatai nustatė, kaip turi būti šaukiami ir pravedami suvažiavimai, rinkimai ir apibūdina CV veiklą. Deja, jau nuo 1981 m. jų nebeprisilaikoma. 1997 m. CV išleido naujus įstatus "Trečioji papildyta laida". Pagirtinos yra pastangos tobulinti įstatus ir pritaikyti juos naujoms sąlygoms, tačiau jų priėmimas ir paruošimas neturėjo būti tik vieno žmogaus darbas - be diskusijų, be balsavimo. Naujus įstatus leisti arba senus keisti gali tikta visuo-tinis suvažiavimas po viešų diskusijų.

Centro valdyba ruošia Lietuvos istorijos skaidres

Manau, kad šitas 200,000 dolerių įvertintas projektas, ruošiamas Lietuvoje, neturėtų būti ALIAS CV atsakomybė. Jį turi spręsti ir vykdyti Lietuvos turizmo įstaiga arba kitos Lietuvos organizacijos, tuoliau, kad CV kasoje 1997 m. lapkričio 27 d. buvo tik 866.67 dol. Toks projektas išsina iš ALIAS tikslų ribos.

Mokslo ir kūrybos simpoziumai

ALIAS ir *Technikos Žodis* buvo MKS pradininkai ir simpoziumo reikalingumo platintojai nuo pat 1962 metų. Pirmasis MKS įvyko Čikagoje 1969 m. lapkričio 26-30 d. Pirmųjų MKS pagrindiniai ir skaitlingiausiai dalyviai, organizatoriai bei finansuotojai buvo ALIAS nariai. Prie ALIAS prisidėjo Lietuvos gydytojų sąjunga, Lituanistikos institutas ir vėliau humanitarai, socialogai, politologai bei kitų sričių atstovai; taipogi JAV Lietuvos bendruomenės krašto valdyba ir Lietuvos fondas. Pradinis ir pagrindinis MKS tikslas buvo suburti užsienio lietuvius inžinierius, architektus, mokslininkus, įvairių sričių profesionalus, užmegzti jų tarpusavius ryšius ir pademonstruoti jų įnašą į technologiją - mokslą užsienyje. Tai nebuvo partijų arba politikierių demonstravimai. Paskutinis dešimtas MKS 1997 m. lapkričio 27-30 d. Čikagoje gerokai nutolo nuo pradinio MKS tikslo ir pasikeitė sąstata, ypač po atstovų iš Lietuvos antplūdžio. Paskutinis MKS buvo "supolitintas", skiriant daug laiko istoriniams 1941 m. įvykiams ir leidžiant pasireklamuoti ideologinių partijų atstovams. Anksčiau ALIAS su-

sirinkimuose būdavo aptariamasi dalyvavimas MKS ir skiriami tam atstovai - dabar to nebuvo.

"Technikos Žodžio" reikalai

Kai kurie ALIAS Centro valdybos nariai, gal nežinodami T.Ž. praeities, klaidingai tvirtina, kad T.Ž. yra pavaldus Centro valdybai. Prisimintina, kad T.Ž. užuomazga prasidėjo 1950 m. spalio 1 d., kai "Čikagos lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos" valdybos pirmininkas Konstantinas Burba suredagavo ir išleido 27 puslapių biuletėnį, kuris, anot vertintojų, "turėjo didelį pasisekimą".

1951 m. balandžio mėn. Povilo Jurėno ir Grožvydo Lazausko pastangomis, redakcinės kolegijos padėdami, išleido pirmąjį T.Ž. numerį. Ten buvo deklaruota: "Technikos Žodis ryžtasi būti nepriklausomas... visiems technikos darbuotojams" ir "Technikos Žodžio turinys ir egzistencija priklausys nuo bendradarbių ir skaitytojų".

Nuo to laiko iki dabar T.Ž. yra redaguojamas, administruojamas ir leidžiamas Technikinės spaudos sekcijos, kuri pradžioje buvo "Chicagos lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos", vėliau ALIAS Čikagos skyriaus dalimi, tačiau visą laiką veikė nepriklausomai ir iš savo tarpo draugišku susitarimu išsirinkdavo redaktorių, administratorių ir Spaudos sekcijos vadovą.

1951 m. vasario 24-25 d. per suvažiavimą New Yorke buvo įsteigta ALIAS ir Centro valdyba su nutarimu būti PLIAS padaliniu. Tuo metu PLIAS kėlėsi iš Europos į JAV. 1951 m. birželio 10 d. "Čikagos lietuvių inžinierių ir architektų sąjunga" persiorganizavo į ALIAS skyrių. 1951 m. rugsėjo mėn. T.Ž. susitarė su PLIAS ir ALIAS skelbti jų valdybų pranešimus užuot joms leisti atskirus biuletėnius.

1953 m. sausio mėn. T.Ž. pasiskelbė PLIAS ir ALIAS organu, tačiau liko nepriklausomu.

1954 m. rugsėjo mėn. T.Ž. redaktorius Povilas Jurėnas rašė: "Spaudos darbą yra parėmę iki šiol tik Čikagos ALIAS skyrius ir pavieniai asmenys. Sąjungos centrai remia žodžiu, o sąskrydžiai rezoliucijomis". Tie žodžiai tinka ir 1998 m. tik su tomis išimtimis, kad Čikagos skyriaus valdyba nustojo remti ir CV neišnešė suvažiavime jokios rezoliucijos T.Ž. atžvilgiu.

Dabartinis T.Ž. redaktorius Viktoras Jautokas aukoja savo laisvalaikį, sumaniai redaguodamas T.Ž. nuo 1974 m. sausio mėn. Grožvydas Lazauskas, vienas iš T.Ž. steigėjų, redagavo T.Ž. nuo 1969 iki 1973 m. ir dabar yra nenuilstamas redaktoriaus pavaduotojas. Anksčiau pavienius leidinius redagavo apie tuzinas redakcinės kolegijos nariai.

Technikos Žodžio tiražas pastoviai mažėja. Skyriai nebeatsiunčia pranešimų iš savo veiklos. CV neskel-

bia savo planų ir veiklos pranešimų. Gerai, kad dar atsiranda pavieniai aukotojai, nes vien iš prenumeratos žurnalas negali išsilaikyti, nežiūrint savanoriškos neapmokamos bendradarbių talkos. Po 47 metų TŽ vis dar yra ryšys tarp po visą pasaulį išsisklaidžiusių lietuvių inžinierių ir architektų. Dabar TŽ siunčiamas į 12 kraštų.

Pabaigai

Tikiuos, kad čia pareikštos asmeniškios mintys susilauks vienokio ar kitokio atgarsio - blogiausias atvejis, kai nėra jokios reakcijos.

Technikos Žodis mielai spausdins pasisakymus šiuo reikalu.

Šaltiniai

Šiam straipsniui naudoti šie *Technikos Žodžio* ir ALIAS įstatų leidiniai:

- 1951 pirmieji 9 leidiniai
- 1989 Nr. 4 (206), psl. 1, 9, 10
- 1990 Nr. 1 (207), psl. 1, 2, 25
- 1990 Nr. 3 (209), psl. 25
- 1991 Nr. 1 (211), psl. 1, 3
- 1991 Nr. 2 (212), psl. 35, 39
- 1992 Nr. 1 (215), psl. 27
- 1992 Nr. 4 (218), psl. 27
- 1993 Nr. 1 (219), psl. 33
- 1993 Nr. 4 (222), psl. 27
- 1995 Nr. 1 (227), psl. 53
- 1998 Nr. 1-2 (238), psl. 38, 41-43

ALIAS įstatatai, 1981

ALIAS Centro valdybos įstatatai, 1997

Kostas Burba

AUKOS TECHNIKOS ŽODŽIUI

1998.02.24-1998.09.04

1. V. Dargis, Kanada 70.00 dol.
2. B. Maželis 50.00
3. S. Šimoliūnas 25.00
4. G.D. Dragunas 15.00
5. A.V. Kubilius 15.00
6. A. Shukis 15.00
7. E. Arbas 10.00
8. J. Gaižutis 10.00
9. S. Jaugelis, Kanada 10.00
10. V. Liuima, Kanada 10.00
11. J. Mikaila 10.00
12. L. Patašienė 10.00
13. V. Šilėnas 10.00
14. J. Vasys 10.00
15. P. Masys, Kanada 5.00
16. L. Stonikas 5.00

Nuoširdžiai dėkojame Jums, mieli Rėmėjai, už prisidėjimą savo auka, kad *Technikos Žodis* toliau galėtų būti informacinis ir mus, išsisklaidžiusius po įvairius kontinentus, savo žiniomis jungiantis žurnalas. Ačiū!

Technikos Žodis ir Spaudos sekcija

Alias Čikagos skyriaus pilnam "Technikos Žodžio" komplektui trūksta šių laidų:

- 1951 m. Nr iki 1963 m. Nr. 82 imtinai
- 1964 - Nr. 85, 86, 87, 88, 89 ir 90
- 1966 - Nr. 100
- 1967 - Nr. 101, 103, 104 ir 105
- 1968 - Nr. 107 ir Nr. 111-112
- 1969 - Nr. 114
- 1978 - Nr. 161
- 1984 - Nr. 184
- 1987 - Nr. 195
- 1990 - Nr. 207

Malonėkite peržiūrėti savo archyvą ir siųsti T.Ž. ALIAS Čikagos skyriaus vicepirmininkei Aurelijai Dobrovolskienei, 7051 S. California Ave., Chicago, IL 60629-1911. Telef. (773)436-7679.

K.B.

Spaudos sekcijos nariai ekspedituoja "Technikos Žodį", 1997 m. Nr. 4(237). Iš kairės: Antanas Brazdžiūnas, Alfonsas Pargauskas, Grožvydas Lazauskas, Aleksas Vitkus, Kostas Burba, Viktoras Jautokas, Leonas Stonikas, Algirdas Didžiulis.

Nuotr. Vandos Brazdžiūnienės

ALIAS centro valdybos nariai po posėdžio. Iš kairės: Leonas Maskaliūnas, Antanas Brazdžiūnas, Albertas Kerelis, Vytautas Peseckas, Violeta Drupaitė, Tadas Bukaveckas ir Leonas Stonikas.

TECHNIKOS ŽODIS
The Engineering Word
c/o A. Brazdžiūnas
7980 West 127th Street
Palos Park, IL 60464

BULK RATE
U.S. POSTAGE PAID
Chicago, Illinois
Permit No. 7652

Address Correction Requested

TO:

